

Êrîşkarî ne çare ye, Gel ji meydana venakişe

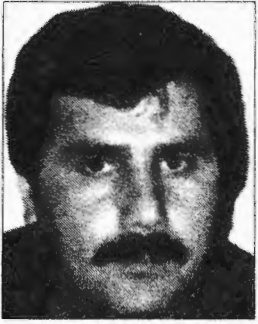
R. 3

Heypevîn ligel Zerdes Haco:
PEN'a Kurd,
dilşahiyeke mezin e
R. 89

Vîranîn-Zülküf Kışanak:
Qîrîna ke viran kewta,
qe vîrî nêbena
R. 6

Mem Botanî-helbest:
Evîna min
Helepçe
R. 12

Azadiya WELAT

SAMI TAN

Pratika gelê kurd a çend rojan nişan dide ku dewleta tirk bi vî awayî nikare tu encamê bistîne, gelê kurd wê cejna xwe ya neteweyî bi dest gurgebozan ve bernede û wê bi girseyî pîroz bike.

Meha adarê wekî meha çalakîyan tê binavkirin. Bûyerên ku di nava hefteyekê de qewimîn, vê dîtinê diselmîne. Adarê bi çalakîyên karmendan dest pê kir. Karmendên ku li dijî pêşnumaya zagona sexte ya sendikayê tédikoşin, li Enqereyê, Qada Kızılayê girtin bin bandora xwe. Lê hêzên dewletê pêşî xwestin wan bi ava bişid ji hev belav bikin, piştî ku di vê yekê de bi ser neketin, îcar dest avêtin bombeyên gazê, bi darê zorê karmend ji hev belav kirin. Lê roja din dîsa karmendan berê xwe dan heman qadê. Digel vê yekê li gelek cihên din jî çalakîyên wan pêk hatin. Her wiha karmendan, qada Taksîmê ku çend rojan berî wê ji hêla girseya Hadepî ve hatibû dagirtin, ji nû ve girt bin bandora xwe.

Piştî wê jî Taksîm bû qada çalakîyên derdorên demokrat û welatparêz. Vê rewşê heta 8'ê adarê dom kir. Di 8'ê adarê de hêzên dewletê xwestin ku bi êrîşkê dawî li vê rewşê binin, lewre jî heman narîncokên gazê yên li dijî karmendan hatibûn bikaranîn, li dijî girseya ku Roja Jinên Kedkar ên Cîhanê pîroz

dikir jî bi kar anî. Di nav vê girseyê de hejmareke mezin a zarokan jî hebû.

Îsal jinên kedkar roja xwe bi girseyî pîroz kirin, pîrozbahiyên wan ne tenê li metropolên tirk li Kurdistanê jî pêk hatin. Li Amedê bi hezaran kesî tevî hemû astengiyên hêzên dewletê jî pîrozbahî pêk anîn; daxwaza xwe ya aşî û azadiyê anîn zimên. Komek jinên kedkar ku xwestin biçin Amedê bi jinên kurd re rojê pêroz bikin, lê dewletê nehişt ku ew bikevin nava Amedê. Bi vê yekê jî hate selmandin ku ew der welatekî din e.

Lê piştî vê êrîşkê jî dawî li çalakîyan nehat. Di salvegera tevkujiya Taxa Gazî de meş û xwepêşandanên girseyî pêk hatin. Di rojeva derdorên demokratîk de bîranîna şehîdên Helebçe û şehîdên tevkujiya 16'ê adarê heye. Ji bo me kurdan rojeva girîngtirîn jî pîrozkirina Newrozê û şehîdên Newrozê ne.

Dewlet dixwaze bi êrîşên li ser sazîyên kurdan girseya gel çavtirsî bike, da ku Newroz bi awayekî girseyî neyê pîrozkirin. Lê pratika gelê kurd a çend rojan nişan dide ku dewleta tirk bi vî

awayî nikare tu encamê bistîne, gelê kurd wê cejna xwe ya neteweyî bi dest gurgebozan ve bernede û wê bi girseyî pîroz bike.

Di dawiya vê nivîsê de, em şehîdên Helebçe, Gazî, 16'ê adarê û şehîdên Newrozê bi bîr tînin û Newroza gelê xwe pîroz dikin.

Ev çend hefte ne, me dil heye ku em li ser guherînên di rojnameyê de we agahdar bikin, lê li hev nayê. Her wekî bala we jî kişandibe, Serokê Înstîtûya Kurdî Hasan Kaya beşdarî nava nivîskarên me bû. Berî wî Kazim Temurlenk, ketibû nav refên nivîskarên rojnameyê. Berî niha bi hefteyekê Serkan Birusk, dest bi nivîsandina di rojnameyê de kir. Hevalê Ahmet Gölbaş-ku berê di Welatê Me de xêz çêdikir, bi quncikê "İsot" dest bi xebatê kir. Bi vê hejmarê pê ve me dest bi amadekirina rûpela zarokan kir. De zarokên roj û agirî rûpela xwe vala nehêlin, wê bi berhemên xwe bixemilînin. Ji bo guherînên nû em li benda rexne û pêşniyarên we ne.

Agir li Kurdistanê bêhtir pîroz e

Ferhengok

M. EMİN ALTOX

arîn: veşewitîn (içten yanmak)

awar: normal (şöyle-böyle)

berjeng: delîl (kanıt)

beyanî: sibe

bilîsîn: vebirûsîn (panldama)

bişang: mijang (kirpik)

birû: (kaş)

bûtik: kolik, xincik (korkuluk)

dariştin: hilberandin, afirandin

demajo: pêvajo (süreç)

derfet: îmkan

dirinde: hov, hewş

dozîn: dîtin (içgüdü)

erjeng: tirsnak, xeternak

gelemperî: giştî, tevayî

gewrî: qirik (boğaz)

gorepan: war, qad, hol

hejzemin: erdhejî, zelzele

hoy: merc, şert

kutik: çelîkên lawiran

lan: şkefta sewalan

lênûsk: defter

mişext: qaçax (sirgûn)

moşek: fûze

nalçax: kulbel

narîncok: bombeya destan

nawa: awaz, melodî

perestgeh: îbadetxane

peyker: heykel

pişik: penkreas

pişirok: minminîk (kelebek)

qedimandin: nêzbûn

qîm: qîrîn

qim: sedsal, esr

qumatik: pêçek, qûndax

remz: nişane, simbol

rex: alî, hêl, lay

rikn: hîm, bingeh (temel)

sewt: deng, hes

stikur: paşiya stû

swernek: pasar, siving, sibande

sosret: ecêb, rezîl

stemkar: zordar

şanazî: îftîxar, gurur

şaristanî: medeniyet

şipîn: dilopkirin

tixûb: sinor, hidûd

weslewele: parçe parçe

xuricîn: rişîna stêrkan

yarigeh: cih û warê listikan

Agir jiyan e, azadî ye, zanist e, xwestek e, şaristanî ye, cewher e, ronahî ye, mirovahî ye, bawerî ye, evîndarî ye, alîkarî ye, spehîbûn e û wekî kurtahiya navê xwe ar (namûs) e.

Ji bo ravekirina pîrozî û fêdeyên wî yên ku li mirov û mirovahiyê dibin, pirtûk têrê nakin. Heke ew bi dorfirehî bêne nivîsandin, divê mirov çend cild pirtûk binivîse.

Her çi qas naskirin u emilandina agir bi temamî sayî nebûbe jî, tê pejirandin ku, di dewra mîtolojîk a, heyamên berê de agir bûye sedema şerê xwedan û tîtan. Dîsa tê gotin ku, promethus agir, ji Zeus diziye û daye mirovan. Her çi qas wisa tê pejirandin jî, tê zanîn ku, destpêka mirovahiyê li Mezopotamyayê, jiyan demanî ya pêşîn û kedîkirina ajalên (heywanan) jî li Zagrosan dest pê kiriye. Çînen mirovahiyê, afirandin û pêşketina şaristanîyê, destpêka fikr û olên yekxwedayî li wir dest pê kiriye.

Li dergûşa şaristanîyê ya ku hemû destpêkên jiyanê û rîknê zanariyê lê hatine danîn, agir hîn pî-

rozîr e. Lewre hîna beriya zayîna Îsa, di heyama Gufî û Qasiyan de, agirê Newrozê li Mezopotamyayê geş dibû. Zerdûştîyan di perestgehên xwe de agir her tim pêketî dihiştin û ji bo ku agir nelewite jî, dema ku di ber agir re diçûn, nedihîştin ku hilma wan lê bikeve. Dema ku Magesên Zerdûşt, li dora agir bûn, paçek didane ber devê

Di heyama Gufî û Qasiyan de, agirê Newrozê li Mezopotamyayê geş dibû. Zerdûştîyan di perestgehên xwe de, agir pêketî dihiştin û ji bo ku agir nelewite jî, dema ku di ber agir re diçûn, nedihîştin ku hilma wan lê bikeve.

xwe, agir ji hilma xwe diparastin. Dîsa her pişeyek bi agirekî dihate nasîn. Dused û şanzdeh pişe, bo dused û şanzdeh agir simbol kiribûn. Bi Kawayê Hesinkar jî, ku bi agir encama zilma Deheqê xwînxwar mizgîn dabû, gelên Mezopotamyayê, li Kurdistanê agir bûbû nişana azadiyê.

Zaliman dikir nedikir, nikaribûn agirê azadiyê dil bigirin. Bi sê niftikan Kawayê Hemdem Mazlum Doğan, ji Zîdana Amedê li dijberî zilm û terora Kemalîzmê

agirê azadiyê gur kir. Çaran bi bedena xwe ew geş kir. Ji wir şaxê xwe avête bircên Amedê, Zekiye reşariya faşîzmê qetand, Rehşan şewqa wê ji Qedîfeqeleya İzmîrê li gelê penaber belav kir. Ronahî û Bêrîvanê sinor nas nekirin, di navika împeryalizmê de ew şopand. Vedat û Hamdullah ji tarîbûna Zîdana Bayrampaşa agirê azadiyê bi bedena xwe gur kir,

bi zebaniyê Zîdana Amedê de wekî moşekeke teqiyân. Dîsa Mîrza Mihemed Çimen jî, bi agirê ku bi bedena xwe xistibû, zebaniyê Zîdana Erziromê şewitandin. Û agir, xiyaneta ku asîmilasyon û mêtîngeriye xistibû hundirê kurdan, Eser Altınok di navenda Ewrûpayê de, di bedena xwe de şewitand, xiyanet kuşt û agirê azadiyê bilind kir.

Helbet li Kurdistanê agir dê bêhtir pîroz be. Pîrozî geş bûye. Lewre, li Kurdistanê agirê azadiyê bi giyan û bedena mirovan bilind bûye. Şewqa xwe li her çar aliyê cîhanê belav dîke. Bi vî agirê pîroz, navê kurdan û Kurdistanê azad di lînûska cîhanê de dinivîsin û kurd bi vî agirî di nav gelê cîhanê de li cihekî birûmet rûdînin. Berdelê agir, azadî ye. Agirê ku bi bedenên geş bibe pîroz e.

Êrîşkarî ne çare ye, Gel ji meydana venakişe

Mahmut Şakar li ser piştigiriya kedkaran û HADEP'ê jî rawestiya û diyar kir ku, di nav KESK'ê de kedkarên politîk hene û ew dikarin ji bo mafên xwe tîbikoşin. Li aliyê din di nav KESK'ê de karmendên welatparêz jî gelek in û jî bingeha hevkarîyê xurtir dike.

Hikûmeta 54'an bêhtirîn ji aliyê gel ve wekî hikûmeta çeteyan hate binavkirin û piştê hikûmeta 55'an hate avakirin. Hikûmeta 55'an ji dêvla ku daxwazên gel bi cih bîne û li Tirkiyeyê pêşiya demokrasiyê veke, ji roja ku bû desthilatdar zem li pey zeman hat û hev kêşeya parvekirina dahatûya giştî ya neteweyî serobino kir. Ji ber vê yekê dijberî û reaksiyonên li dijî politîkayên hikûmetê berz û gur bûn. Digel vê yekê êrîş û çawsandinên Tirkiye li meydana roj bi roj zêde bûn.

Wekî tê zanîn bi qanûna 'tasarufa mecbûrî' mafên kedkaran ên bingehîn tî standin. Bi vê qanûnê dewlet dixwaze bingeha arizîkirinê (özelleştirme) amade bike. Ji bo vê yekê jî gelek karker û karmend ji kar tî avêtin û politîkayên ji bo bêsindikakirinê xurt û tund dibin. Her wiha bi qanûna ku malnîşiniyê (emeklilik) ji nû ve saz dike, kedkar dikevin tengasiyê. Ev qanûn jî aliyê kedkaran ve wekî "malnîşiniya di goristanê de" hate nixandîn. Her wiha li ber vê yekê saziyên ji bo ewlekariya civakî (SSK, Bağkur) li gorî berjewendiyên desthilatdaran tî sazîkirin. Tevî van yekan prensîba 'Dewleta civakparêz' ku di qanûna bingehîn de cih digire bi tenê li ser kaxizê maye.

Butçeya şer kedkaran diçewisîne

Ji aliyê din ve ev heşt sal in ku kedkarên ji sendikayên endamê KESK'ê bi berxwedanên xwe hin mafên xwe bi dest

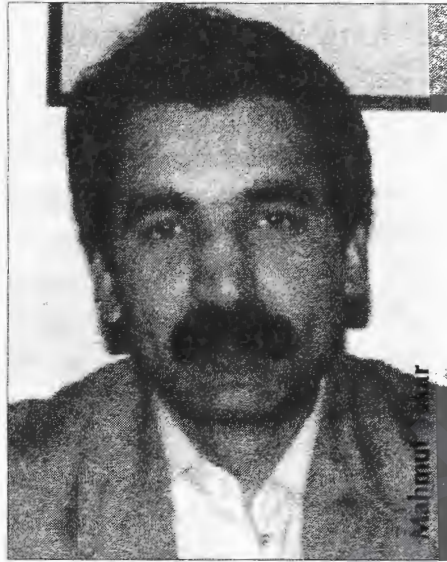
xistine. Lê dewlet dixwaze van mafan bi awayekî hovane ji destê kedkeran bistîne. Dewlet hewl dide xwe ku sendikayan bike wekî komelayan û bi vê mebestê êrîşên xwe yê li ser kedkaran zêde dike.

Êrîşa herî dijwar a li ser kedkaran bûtçeya sala 1998'an ne. Ev bûtçe ji bo berjewendiyên desthilatdaran hatiyê amadekirin û bi kêrî kesên ku li pey rantiyê ne tê. Lê di bûtçeyê de ji bo lîcûnên şer beşe mezin hatiyê veqetandin. Li aliyê din di warê berhevkirina bacan (vergi) de barê giran dikeve ser milê kedkeran. Her wekî ku ew yek tîrê neke, ji bo ku lîcûnên şer berhev bike, bacên sosret diafirîne. Bi vê jî namîne pereyên ku ji imperyalîstan deyn dike jî ji bo nûjenkirina amûrên şer xerc dike. Bo nimûne 5 milyar dolarê ku wekî diyeta şerê kendavê ji Erebiistan, Kuweyt û DY'A'yê standibû, giş li balafiran xerc kiriye.

Di destpêka meha adarê de li hemû Tirkiyeyê çalakiyên cur bi cur pêk hatin. Kedkaran, ji destpêka meha adarê ve çalakiyên xwe dan destpêkirin. Li dijî qanûna 'Pêşnûmaya Qanûna Sendikaya Karmendan' ku mafê grev û peymanan venagire, kedkarên girêdayî KESK'ê li hemû warên kar û xebatê çalakiya kar nekirine dane destpêkirin. Beramberî vê yekê, dewletê bi awayekî zordar êrîş bir ser meşa yekemîn a kedkaran. Lê piştî ku dewletê li hemberî xwe berxwedaneke dijwar dît gava xwe bi paş ve avêt û rayedarên dewletê ragihand ku wê di dawiya sala 1998'an de li ser qanûna grev û peymanan giştî bê rawestî.

Tê ragihandin ku bi van êrîş û çawsandinên xedar dewlet dixwaze pêşiya çalakiyên din bigire. Dewletê ev yek di pîrozbahiyên ji bo roja jî-nên kedkar ên cihanê de baş nîşan da. Vê yekê xwe berî bûyera Gaziyê bi rojekê jî bi ser girtina malên serokên navçeyên HADEP'ê jî da der. Ji ber ku wekî diyar e meha adarê wekî "meha çalakiyan" tê nasîn. Ji ber ku bîranîn û pîrozbahiyên "Terteleya Gazî, Helepçe û Cejna Newroz" di vê mehê de tî lidarxistin.

Serokê HADEP'a Stenbolê Mahmut Şakar li ser rûdanên dawîn pirsên me bersivandin. Mahmut Şakar da zanîn ku, dewlet bi awayekî zanayî van êrîşan pêk tîne. Wî bal kişand ser êrîşên dawîn û çalakiyên meha adarê û wisa axivî: "Dewlet niha li hemberî xwe muxalefeteke bi hêz dibîne. Ev demeke dirêj e ku kedkar bi berxwedaneke bi vî rengî

derneketîbûn meydana. Dewlet dixwaze hêzên muhalîf biçewisîne."

Mahmut Şakar li ser piştigiriya kedkaran û HADEP'ê jî got ku, HADEP li ser tekoşina ji bo mafên kedkaran ava bûye. Şakar diyar kir ku, di nav KESK'ê de kedkarên politîk hene. Ew kes dikarin ji bo mafên xwe yê demokratîk û yê sendikayî tîbikoşin. Şakar girêdayî wê mijarê wisa axivî: "Ev mirov gihiştine wê baweriyê ku bi tenê dikarin mafên xwe bi awayekî rêxistî bidest bixin. Li dijî vê yekê dewlet nikare tiştê bike. Dewlet van kesan wekî kesên xeternak dibîne û dixwaze biçewisîne".

Ji bo eniyêke dijber rewş guncaw e

Li aliyê din wekî diyar e, di nav KESK'ê de endamên welatparêz ên kurd gelek in. Êrîşên ku li ser KESK'ê pêk tîne, bi vê yekê ve jî tî girêdayin. Serokê HADEP'a Stenbolê Mahmut Şakar jî der barê vê yekê de got ku, di nav KESK'ê de kedkarên kurd gelek in û giraniya xwe didin nîşan. Bi baweriyê Şakar, kedkarên kurd, di warê berxwedan û tîgihîştina politîkayên kirêt ên dewletê de hê berxwedêr û zana ne. Wî got: "Ji bo eniyêke dijber û muxalîf rewş guncaw e. Dibe ku KESK pêşengiya blokekê jî bike, ev helwesta kedkeran wekî partî bo me gelekî girîng e."

Serokê şaxa HADEP'ê ya Stenbolê Parêzer Mahmut Şakar da zanîn ku, êrîşên dewletê ji bo ku Newroz bi awayekî girseyî û dilşadî nedin pîrozkirin zêde dibin. Wî got ku, ligel van yekan jî, ev êrîş nikarin rê li ber pîrozbahiyên girseyî bigirin. Şakar qala helwesta çapemeniya Tirkiyeyê jî kir û di dirêjahiya axaftina xwe de wiha got: "Çapemenî hin tiştan terorîze dike. Ev jî politîkaya li dijî Newrozê ye. Ew dizanin ku wê bi hezeran kes li hev bicivin. Lewma wekî bergirî hem HADEP'ê terorîze dikin û hem jî kesên ku beşdarî çalakiyan dibin teşhîr dikin. Qonaxa ku îro em gehîştine û tekoşina me divê bê dîtî û bi vê yekê divê bi awayekî hêz û geştir Newroz bê pîroz kirin."

AZAD ALTUN

Kurtenûçe

Ji hêla ATO'yê ve, der barê bombe û gazên hêstirbarînerde, ku li Qada Kızılayê li ser karmendan hatibûn bikaranîn de, lîkolînek hate çêkirin. Sekreterê Giştî yê ATO'yê Dr. Cahit Oğan, ragihand ku, heman gaz ji hêla leşkerên Israîlî ve li hemberî filîstînyan tî bikaranîn. Oğan, der heqê lîkolînê de wisa got: "Li gorî lîkolîna me, ev gaz ji bo tendirustiya mirovan gelek bi xeternak in û li tevahiya Ewrûpayê ev gaz qedexe ne. Bi tenê ev gaz li Filistin, Wîetnam û Koreyê tî bikaranîn"

Mêrê Şükran Aydın Abîdîn Aydın, piştî tehdîd û gefên cerdevan û leşkeran roja 7'ê adarê ji hêla Emniyeta Dêrikê ve hate binçavkirin. Peyre, polîsan ew ji bo lêgerîna birinê mala wî. Bi pey ragihandina xizmên Aydın, di dema lêgerîna de, ew gelek bê-taqet bûyê û tî derxistine ku îşkenceyên giran dîtîyê, lewre jî wan serî li IHD'yê dane. Piştî vê bûyerê, Serokê IHD'ya Mêrdînê Cemîl Aydoğan û Sekreterê IHD'yê A.Vahap Bakış serî li Serdozgerê Mêrdînê dan û gotin ku piştî mehkûmkirina dewletê ji hêla AİHM'ê li ser malbata Aydın zordarî zêde bûne.

Roja 10'ê adarê, ji bo salvegera bûyerên Gaziyê, li Fakulteya Tîpê a Zanîngeha Stenbolê ji hêla "Yekîtiya Demokratîk a Xwendekaran (DÖB)" ve daxuyaniyek ji bo çapemeniyê hate ragihandin. Di daxuyaniyê de hate gotin ku, li Taxa Gaziyê, di 16'ê adarê de li Beyazıt û Helebçeyê, li Çukurca, Meres û Çorumê bi deh hezaran faîl-î meçhûl hene. Her wiha ji çapemeniyê hate xwestin ku roja 12'ê mehê çepgir, welatparêz û demokrat berê xwe bidine Gaziyê.

Sekreterê Giştî yê Rojnamevanên Sînornenas (RSF) Robert Menard ji Wezîrê Dadê Oltan Sungurlu re nameyek şand û got ku, divê di zûtirîn demê de nûçegihanên Ü. Gündemê Faruk Aktaş û Bülent Acar bêne berdan. Sekreterê Giştî yê Rojnamevanên Sînornenas Menard, di nameya xwe de bi bir dixe ku Aktaş û Acar roja 8'ê adarê di pîrozbahiya Roja Jî-nên Kedkar ên cihanê de li Taksîmê tevî 50 kesî hatine binçavkirin lewre jî ew ji bo vê yekê dewletê şermezar dikin.

Di şoreşê de rola rewşenbîran

Dema bajarê Lenîngradê ji hêla alman ve 872 rojan hate dorpêckirin hemû hunermend û rewşenbîrên Sovyetê bi tenê yek armanc danîbûn ber xwe; ew ji ew bû ku gotinên wan bibin gule li dijmin bikevin. Lê gelo Kurdistan çiqas sal in di dorpêckirinê de ye? Rewşenbîr û hunermendên me ji bo vê yekê çi gotine? Gelo çima pir ji wan bêdeng mane? Çima xwe dûr dixin û direvin?

Kurdistan di demajoyeke dîrokî re derbas dibe. Li hawîrdora welêt şer e, mirovahi di bin lingan de diperçiqe, dijminên kurdan yên ku bi hezaran sal dijberî û nexweşî di nav wan de peyde bûne, li ser serên kurdan dibin yek û naxwazin ku yek ji bibêje ku ew ji mirov e, deng jê derdikeve û dixwaze bijî. Bi hezaran gund û bajarên Kurdistanê dişewitin, bi sedan ton bombe bi ser deşt, newal, zinar û çiyayên welêt de dibarin; qîreqîra zarok, jin, pîr û kalan e, di wan gundên wêrankirî de, di şikeft û qulên tarî de hejzeminê çêdike û dilê her însanekî xwedî şeref û namûs parçe parçe dibe.

Li hemberî vê rewşa jihevketî, hovîtiya mêtîngerên dîrokî, çekên giran, noker, xwefiroş û îxaneta hezar salan; agirê şoreşê zanistî û nûjen veketîye, roj bi roj pêtên wê gur dibin û sitem û zora salan dişewitîne. Bi hezaran keç û xort, yên xwedî nav û deng, xwedî cih, xwendekarên rewşenbîr; xwe kirine êzingên agirê vê şoreşê, bi mêranî şer dikin û xwînê dirijînin, tenê ji bo ku welatê xwe, ji bin sitemkariya dijminan derxînin û maleke mezin û azad ava bikin. Lê belê rewşenbîrên ne di şer de, gelo wê çawa rola xwe bi cih bin?

Rewşenbîr, bi gelemperî, ew mirovên xwendekar, têgihîştî û zana ye, zû tiştan ji hev derdixe, ew jî doktor, endazyar, mamoste, hozan, nivîskar e.

Di dîroka Kurdistanê ya kevn û nû de, ji van kesan, beşekî xwe daye pêş, ji bo welatê xwe xebitiye û beşek jî li paş bêguh û çav maye.

Dr. Nûrî Dêrsimî rewşenbîrê kurd bû, çiqas gazî kir, lê kesek pê ve ranebû, li ser kêla tîrsa wî çend gotinên wî wilo nivîsandine:

*Min jî li ser vê rêça dijwar
Gelek kîrî qîr û hawar
Da ji bo we jî rojekê
Dinya bibe gulbahar*

Di dema niha jî de, berxwedanên ji aliyê rewşenbîrên wekî Mezlûm, Xeyrî, Egîd, Bêrîvan, Zekiya û sedan hevalên wan; hatine kirin, tu caran di nav kurdan de nayên jibîrkirin. Gelo Xeyrî, berî ku di bin wê sitem û lédana faşîstên tirkan de şehîd bikeve, çi digot: "Dema ez şehîd bûm, li ser kêla tîrba min binivîsin ku xwediyê vê gorê deyndarê welatê xwe ye." Gelo ev çi dil û çi bawerî ye?

Dema ew têkoşîna rewşenbîrên cîhanê bibihîzin û li ser rola wan, di serxwebûn û azadiya welatên wan de rawestin, hingê ewê bizanibin, gunehê me çiqasî mezin û giran e, kêmaniyên me çiqas kûr û bêjimar in.

Dema şerê cîhanî yê duwemîn, li ser xaka rûsan germ û giran bûbû, rewşenbîrên wan bi roleke mezin û girîng radibûn û di qada şer de wekî leşkeran bi pênuşên xwe, şer dikirin. Hozana millet, bi nav û deng Tarasova dibêje: "Li vir di eniyê de, min wateya gava pêşketinê fêm kir. Her bihust xaka ku ji almanan hate standin, her gaveke bi pêş de, vegerandina xaka welêt ya di bin zorê de ber bi jîyanê ve ye. Me bi çavên xwe dît gundên ku tiştêk ji stûnên reş pê ve jê nemabûn, dêrên rûsan wêrankirî û bajarên şewitî me gelek termên keç, zarok û pîran didîtin, yên ku nikaribûn ji ber faşîstan baz bidana."

Pir ji rewşenbîrên rûsan, şanoger, helbestvan û dengbêj di kamyonên leşkerî de, li qada şer digeriyan û pir ji ahengên xwe, di xêzikên şerê yekemîn de çêdikirin. Leşkeran di kozikên xwe de helbest û stranên şoreşgerî digotin û vê yekê morala wan pir bilind û bi hêz dikir.

Rewşenbîrê rast û durist, ew e ku ji bo xaka welatê têkoşînê dike, dema ku

ew di cihê lingên xwe de dorpêckiriye, yan di zindanê, yan jî li ber stûna darvekirinê ye. Ew e yê ku dûr û fireh raman dike, ji ber wilo em dibînin, bê çima Ho Shi Mihni di zindanê de helbest dinivîsandin, çima nameyên Roza Luxemburg di zindanê de ew qasî bi wateyên kûr bûn, çima her şoreşgerêk pirtûkeke xwe ya nazdar bi nav û deng heye.

Dema bajarê Lenîngradê ji hêla alman ve 872 rojan hate dorpêckirin hemû hunermend û rewşenbîrên Sovyetê bi tenê yek armanc danîbûn ber xwe; ew ji ew bû ku gotinên wan bibin gule li dijmin bikevin, morala şervanan bilind bikin, di dilên mirovên sovyetî de kîna dijminan biçînin û hêzkirina welêt mezin bikin.

Lê em pirs dikin gelo Kurdistan çiqas sal in di dorpêckirinê de ye? Rewşenbîr û hunermendên me ji bo vê yekê çi gotine? Gelo çima pir ji wan bêdeng mane? Çima li Zengilê hawarê guhdar nakin? Çima xwe dûr dixin û direvin? Gelo kor in, nabînin, an ker in nabihîzin? Rast e beşek ji kesên xwedî şan û şeref rîya welatparêziyê girtine û berxwedaneke bêsinor dikin, lê ev beş tenê nebes e, pêwîst e, hemû kesên xwe bi vî rengî dibînin bikevin rêza wan û pênuşa wan pakrewanên ku xwîn rijandine,

bêxwedî nehêlin û bi dil û can piştgiriya tivingên şervanên serê çîyan bikin.

Îroj, insanên me gihiştine, wê baweriyê ku di wê xweşbûna Ewrûpayê de ji bo welatê xwe, agir bi canê xwe bixînta ku şehîd bibin, ev qehremaniya ku di Newroza 1994'an de li Almanyayê çêbû, dilên xelkê cîhanê bi piranî êşand, bi sedan nivîsa di rojname û kovarên biyanî de li ser hatin weşandin.

Di deşt û çiyayên welêt de ji keç û xortên me, bi mêranî wekî şêran êrişan dibin ser dijmin û gav bi gav xaka welêt ji sitem û gemariyê paqij dikin, ta dilopa dawî ji xwîna xwe vê berxwedanê dikin û berî ku şehîd bikevin jî dibêjin: "Em deynbarê Kurdistanê ne."

Ma ne hêja ye ku hemû rewşenbîrên kurdan bikevin rêza wan, li ser wan bibêjin û binivîsin? Ev şeref û namûs, ev rûmet her dem bi dest mirov nakeve û ev derfet jê re naye.

Dîrok bi guh e, bi çav û mejî ye, dibihîze, dibîne û dinivîse. Rûmeteke gelekî mezin daye mirovên welatparêz, kesên bi rûmet û îro jî vê yekê dinivîse, lê nizamî kesên ku xwe dîrî welêt dikin, sitem û zorê ji ser xwe ranakin, xwesiparî û bindestiyê dipejirînin; nizamî gelo wê sibe dîrok çi li ser wan binivîse?

Rêzimanê kurmancî

SAMÎ BERBANG

-Wane 2-

Dengdêrên ku ji erebî derbasî kurdî bûne:

Hinek dengên ku ji erebî derbasî kurdî bûne jî, niha dibe sedema hinek sergêjî û gelemşeyan. Ev dengên "eyn, xeyn, hê" ne tenê di peyvên ku ji erebî derbasî kurdî bûne de têne bikaranîn, her wiha wan bandora xwe li hinek peyvên kurdî kirine û di wan de jî guherîn çêkirine. Bo nimûne peyva "hesin" peyveke resen a kurdî ye, lê ev peyv li nav hinek kurmancan wekî peyva Hesên, Helîm tê bilêvkirin. Lewre jî hinek nivîskar apostrofeke datînin ser /h/yê. Dîsa peyva "ewr" bi eyna erebî tê bilêvkirin, heta li hinek herêman peyva "çav" jî wekî "ç'av" tê bilêvkirin ku hinek nivîskar jî bi vî awayî dinivîsin. Gelek peyvên ku bi "xeyn" a erebî têne bilêvkirin hene. Wekî nimûne mirov dikare peyva "xezal" bide. Hinek kes jî bo nîşandayîna vê tîpê jî niçikekê datînin ser /x/yê, lê hinekên din li şûna vê yekê /g/ya tirkî tercîh dikin.

Li ser vê mijarê dîtînen li dijî hev hene, hinek kes dixwazin ku hemû dengên di zimên de bi nîşaneyan ango bi tîpan bê nîşandayîna ew kes rengdengên jî wekî deng dipejirînin û bi vî awayî jî hejmarên tîpên kurdî dibe 38. Gelek ziman-

zanên ku li ser dengzaniya zimanê kurdî hûr bûne, didin zanîn ku gelek rengdengên din jî hene.

Gelek zimanzan jî li hemberî vê nêzîktêdayîna ku hejmarên tîpan zêde dike, radibin û dixwazin ku bi tenê dengên bingehîn bi tîpan bînin nimandin. Li ser rexneyên Apê Osman Sebri yê di vî warî de, Celadet Bedirxan jî dide zanîn ku her kes lê dixebite hejmarên tîpên xwe kêma bikin, divê kurdî jî li ser vê rêbazê bimeşin. Lewre ew tîpên zêde di perwerdehiyê de arîşeyê derdixin, karê hînbûn û nivîsandinê diwartir dikin. Bersiva zimanzanên kurdî jî li ser tîpên ku ji erebî derbasî kurdî bûne jî bi şeweyekî din e. Ew dibêjin, dengên navborî jî zimanekî din derbasî kurdî bûne û dengzaniya zimanê kurdî dirûxînin. Lewre jî em wan hêdî hêdî jî nav zimanê xwe derdixin. Dema mirov dengêkî bi tîpan nîşan bide, mirov wî dengî mayinde dike, lê dema mirov bi tîpan nîşan nede, bi demê re ew deng jî holê radibin.

Kesên ku li hemberî vê ramanê derdikevin jî diyar dikin ku wan dangan di nava zimanê kurdî de cihê xwe girtine. Her wiha di nava berhemên klasîk de jî hatine bikaranîn, lewre dema mirov wan dangan jî nava peyvên derxe, wê xisareke mezin bigihêje zimanê kurdî. Pirani-

ya zimanzanên kurdî di vê baweriyê de ne ku divê mirov wan dangan û rengdengên di xebatên ferhengî û zimanzanîyê de nîşan bide, lê di xebata rojane de pêwîst nake ku mirov wan dangan û rengdengên bi tîpan bide nimandin. Her wiha dema yek pirtûkeke klasîk jî tîpên erebî wergerîne ser tîpên latînî, divê wan dangan nîşan bide. Lê wekî din, di kovar û rojnameyan de pêwîst nake ku mirov wan nîşan bide.

Taybetiyên hinek dengên kurdî

Di zimanê kurdî de peyv bi hinek dangan dest pê nake û naqede. Li gorî ku hinek zimanzanên kurdî dibêjin, di kurmanciya berê de peyvên bi tîpên dengdêr dest pê nekirine. Lê niha bi taybetî tîpa /a/ vê rêpîvanê (qayide) binpê dike. Niha di kurmancî de gelek peyvên ku bi /a/'yê dest pê dikin, hene. Her wiha gelek peyvên ku bi dengdêra /ê/ û /î/ dest pê dikin jî hene. Kêma bin jî ji bilî tîpên /u/ û /i/ peyvên ku bi dengdêrên din dest pê dikin hene. Jixwe ev her du deng, di nava peyvê de cihê xwe bi hev diguherînin. A rast dengê /u/ dibe /i/ Celadet Bedirxan di waneyên ku di kovara Hawarê de dane, diyar dike ku di kurdî de tu peyv ne bi /i/'yê dest pê dike, ne jî pê diqede. Dema mirov bala xwe da fer-

hengan, mirov dibîne ku hejmarên peyvên ku bi /i/, /u/, /û/, /ê/ dest pê dikin gelekî kêma in. Piraniya wan an peyvên biyan in, an jî ji dirûvê xwe yê berê dîr ketine. Peyvên wisa/wesa/ wusa bûye /ûsa/, peyva wiha/ wuha/ weha bûye /uha/. Heke mirov baş lê bikole, mirov dê bibîne ku piraniya dengên ku bi dengdêran dest pê dikin, ji dirûvê xwe yê berê dîr ketine.

Bo nimûne:

Anîn/hanîn/hînan

Êriş/ hêriş

Arîkar/harîkar

Ewr/hewr

Avêtin/havêjtin

Ajotin/hajotin

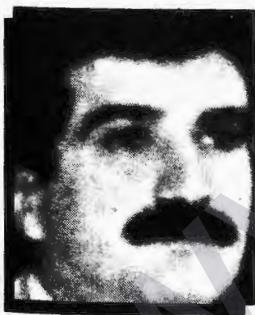
Erê/herê

Îro/hîro

Ew mînakên ku me dan, dirûvên xwe yê berê di hinek devokan de parastine. Lê îro gelek peyvên ku bi dengdêran dest pê dikin hene. Ev rastî jî bo ayendeyê dikare ji me re bibe alîkar, lewre dema mirov bêgav bimîne ku di nava gelek dirûvên peyvekê de tercîhekê bike, mirov dikare dirûvê ku bi dengdarê dest pê dike tercîh dike. Li gorî vê nêzîktêdayîne, mirov tu carî nikare peyvên "ûsa", "usa" tercîh bike, divê mirov di nava "wisa", "wesa" û "wusa"yê de tercîhekê bike.

Newroz û Yekîtiya Neteweyî

AHMET BARAÇKILIÇ

Newroz li ser xaka bav û kalên me, bi gelê herêmê re, bi taybetî ji aliyê gelên arî ve ev 2610 sal in tê pîrozkirin. Wateya Newrozê û mercên pîrozkirinê çi ne? Çawa dest pê kiriye û çawa hatiye afirandin? Gelek pirsên wiha hene ku, divê mirov bersiva wan bizane. Lê divê neyê wê wateyê ku mirov piştî 2610 salan careke din, lêkolînê û lêgerîna Cejna Newrozê bike ka ev cejn ji aliyê kê ve û li ser kîjan encaman hatiye afirandin. Li ser rojêke wiha tu gumanên min jî mîna her welatperarêzekî tune ne ku ez careke din rojêke wisa bidim nasandin.

Pêwîst nake ku her sal, em di daxuyaniyên xwe yê Newrozê de guftûgoyan bikin û her yek di aliyekî de bibêje ev cejn, cejna tirkan nîn e, weleh bileh ya me ye. Kesên ku hîn di gumanê de ne ku Newroz a kîjan gelî ye, divê lêkolînê bikin.

Her dem li ser dîrokê û rojên taybet lêkolîn gelekî girîng e. Mebesta min ew e ku em her-

sal, nebêjin ya kê ye, ne ya kê ye. Ger em hîn piştî hezar salan nîqaşê li ser dikin, ev jî qelsbûna me dide xuyakirin.

Hemû dîrokasên farisan, ereban, sovyeta berê û yên herêmê bi dehan pirtûk nivîsandine û dane zanîn ku ev cejn bi hezaran salan e ku tête pîrozkirin. Mêtîngerên tirk çend sed kes, tenê ji bo ku Newroz pîroz kirine girtine, îşkence bi wan kirine, cezayên giran dane wan û ew wînd kirine? Lê di van çend salên dawî de dibêjin Newroz a me ye. Pîrsa yekemîn ew e ku divê mirov ji wan bipirse: Ji bo çi we hetanî niha pîroz nedikir? Ma dîroka Newrozê berî niha bi çend salan dest pê kiriye? Kawa kî ye? Dehaq kî ye? Hûn xwedî li kîjanî derdikevin? Kawa pêşengê neçaran, bindestan û mazlûman e. Dehaq jî tiştên ku serkêşiya wan dikir, hûn îro bi navê dewlet û dadimendiyê bi cih tînin. Hûn Dehaqên nûjen in û kirînen wî dikin. Hûn çawa Kawa û serkeftina Kawa pîroz dikin? Ji aliyê her kesî ve xuya ye ku, dewleta tirk tiştêkî kurdan nas nake, dê cejna wan çawa nas bike?

Çi heyfe ku hinek gelên arî jî îro bûne dewlet, bûne Dehaq, roja mirina hovan pîroz dikin û bi xwe jî hovîtiyêke bi navê nûjeniyê, li dijî gelê ku xudanê Newrozê û neviyên rêberên Newrozê ne didomînin.

Her çendî ku 2610 sal derbas bibe jî, ji bo gelê me ji her demê zaftir, li dijî neyarê jiyane, azadiyê û vejîne rojêke girîng, taybet û nû ye. Ji bo me jî rojêke berxwedanê ye. Ji ber ku di vê demê de jî Dehaq hîn hene, hîn

dijîn. Divê ev roj, ji nû ve mîna Kawa bête jiyandin. Bêguman rojêke wisa ku em bi hezaran salan e li bendê û li hêviyê ne wisa bi hêsanî, yekser pêk nayê. Divê rojêke ji roja din leztir gavên dîrokî bêne avêtin ku gelê me bi dilcoşî cejna xwe ya neteweyî bi serfirazî li ser axa bav û kalên xwe pîroz bike.

Ger di welatê me de qirkirînen Helepçe hebin, bi milyonan koçber bibin, bi hezaran dîl hebin, başî û nebaşî li gel hev, dijîminê neteweya me û hevalbendên wan piştî bidin hev, li ser axa niştîmanê me, cerdevan noker û mîrkuj hebin, mixabin Newroz nabe pîroz. Ji bo pîroziya Newrozê divê hemû dilsoz, sazî, rêxistin, partî û tevger di vê Newroza 1998'an de veşerî ser doza neteweyî.

Kawayê hesinkar bi mîral û nalcuxê xwe Newroz afirand. Împaratoriya Medî li ser hîmê mafên gelan konfederasyon damezirand, seranser li ser erdnîgariya Kurdistan bi dehan û sedan serhildan pêk hatin.

Di dawîya qîma bist û yekê de, mixabin 40 milyon hîn bindest e, ji wan çend milyon jî welatê xwe hatine derxistin. Piraniya wan li guhê bajaran bêpergal, di bin konên naylon de rojêkê têr, deh rojan birçî dijîn.

Li welatê me, bêken û şahî, her tişt têtê jiyandin. Di rojêke wisa de û bersiva rojêke wisa pîroz, hilgavtin, hevgerîtin û damezirandina yekîtiya neteweyî ye. Bi vê hêviyê Newroza girtiyên azadiyê, têkoşerên rizgariya neteweyî û dozdarên yekîtiya neteweyî, bi rêz û hurmet pîroz dikim.

Qîrîna ke viran kewta, qe vîrî nêbena

Êseran de, wendoxê zankeyan zaf weş xeftiyayê û her gi roj cayê de paykewtinê viraştê. Nê paykewtinan ra jew jî, pîrozkerdina Newrozê sera hezar û newsey û newayî bi. A ser wendoxê ke welatperweriyê, zeredê Zankeyê Stenbolî de roşanê xo Newroz ebi nezdiyê di hazar merdimana pîroz û awa kerdî. Dewlet paykewtina nê Newrozî ra zaf tarsêbî ke ebi polîsana kewt zankeyan û o roj ra no roj nêvejiyê teber. O Newroz o zey ewroy yeno mi vîrî. Ê embazê ke, o roj wîja de Newrozê xo pîroz û awa kerdî û bahdoyê awakerdina roşanê xo jî vardayinê polîsan vindarnayê, iyê weş yenê çimanê mi ver. Embazê ke na paykewtin de vinderdê polîsan rê wina vatê: "Eke şîma camêrd ê, koyanê Kurdistanî de vejiyê ma vernî."

Kam şeno Emînay, Yadigarî, Îhsanî, Ayhanî, Osmanî, Çetînî, Orhanî, Xelilî, Muslumî, Eli Îhsanî û ê bînan xo vîr bikero. Wendoxên ke ney qelfî de ca girotê. Lecê reyayinî de jî cayê xo bi rûmeta girotî. Kes şeno qandê înan zaf çî vajo û oyo bêro vatî jî. Ez vana ney qelfî, zankeyan de, koyan de û şarî miyan de xeftiyayinê şoreşî zaf weş dayî û terso gird vistî zerya bandorkaran. Beyazî, Lalelî, Aksaray, Unkapanî, Taksim, Fatih, Eminönü, Kadıköy, Bakırköy û zewbî ca şahîdê ke, ney qelfî rûmetê xo ya ewtiyana de, serwedarnayî viraştî. Ez vana rojê wo bêro, peydegeyanî û dîrokzanî yê, weşîna nê embazan rind aşanê û iyê Newroza neway miyan de zaf ca bidê wendoxê welatperweriyê ke zankeyên Stenbol de wendê.

Îhsan Güler embazeko zaf kuşatvan û zerî veşate bi. Ma yûrdê AÖS de xeylê pê het de mendî û embazî kerdî. Mi qe rojê jî nêdî ke, ey riyê xo tal, yan jî tîrş kerdê. Tim û tim kêfê ci ca de bi û zey mozikan embazanê xo miyan de geyrayê. Qê nêzanayê cayê xo de vinderê. Dûrî ra merdimî qe şik nêberdê ci ser ke, o şoreşger o. La belê, merdimî wexto ke nezdî ra silasnayê û biyê embazê ci, no fin ci ra zerî girotê û bawerî na girêdiyayê şoreş.

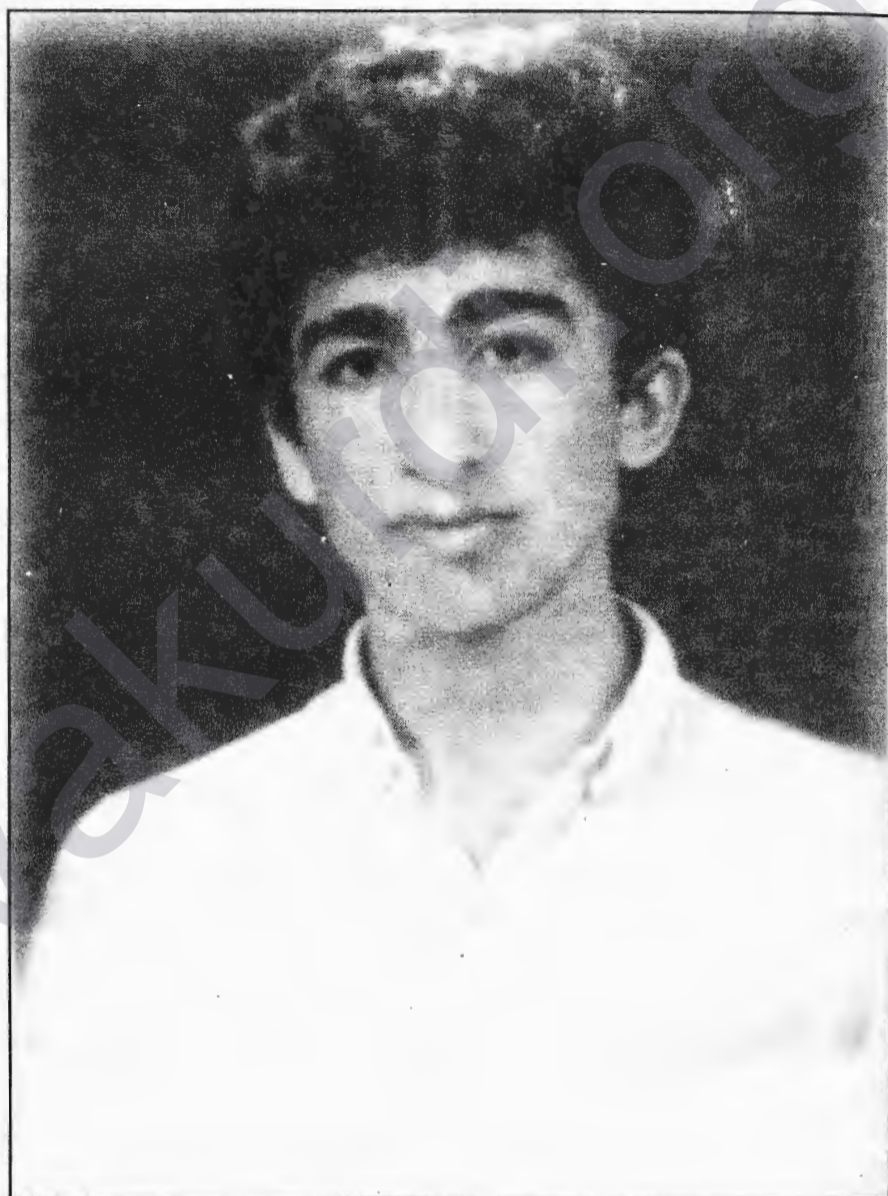
Embaz Îhsan şaristanê Argûwan ra, dewa Nermikan ra bi. Herême Meletî de jî malbat û bera înan rê vanê Nermikan. La belê Stenbol de jî dawîjê înan zaf bi û zafê ci jî Unkapanî û Fatih de xalî rotê û hewna jî roşenê. Nika piyê ey, ded Memed jî Stenbol

de roşeno. Embazî Zankeyê Stenbol de, Fakûlta Hiqûqî de wendê ke, bibo hiqûqzan. La belê Îhsanî jî, zey embazanê xo yê bînan qerero gird da û şî Kurdistan. Zek yeno mi vîrî, o sera 1991'î de şî gerîlay.

Embaz Îhsan verê weşîna zankeyî, kewtbi welatperweran miyan û bibî hezkerdeyê serokateya şoreşê şarê ma. Çimke dewa înan Nermikan de seran ra na heta, xeftiyayinê siyasî û folklorî estbi Ciwananê na dew, kişta pêmûsnayin ra herem de, zaf veng dayê çosmeyên xo. Ciwanî dew de jîn biyê, la belê sükijan ra vêrî kewtê siyasat miyan. Na dew ra zaf ciwanî şiyê gerîlay û çend embazî jî şehîd kewtê. Ê embazan ra jew jî Hecî bi. Hecî Sêwaz de, Güler Otaça piya, 29'ê Ekîma 1996'an de şehîd kewt.

Embaz îhsan hewna ciwan bi, la belê goreyê seranê xo, zaf çî misabi. Eke wendoxê welatperweran miyan de beno û eke wendoxê çepê tirkan miyan de beno, hetê zanayin ra cayê ey babatna asa yê. Raşt û çewtinanê weşin, bi zanayin jew bi jew ardê pê hetek. Mêjgê ci zaf pratîk bi, coka jî zeyanê ke weşin ra dayê û analîz kerdê, zaf ûmûşê fikranê ci-biyê. Eke rojew ra, eke dîrok ra beno, jew biyîn yan jî jew teşxeleyê wexto ke ardê werte; diyinanê xo bi diyaletîka dewisnayê. Zewbî jî zaf humanîst bi. Zek ma vajê, wexto ke, Helepçe ardê zîwan, jenosîdê fileyan jî, jenosîdê cihûdîyan jî, ê Hîroşîma û Negazakî sero jî vinderdê. Ey qandê weşîna şarê bînan jî xo zaf tewnayê û merdimateya xo miyan de jî çend ke sayê, bi zerya pakina ardê zîwan.

Embaz Îhsanî zey şarê xo, şarê bînan ra jî û verê hemînan jî şarê tirkan ra hez kerdê. Ey qandê şarê ma û ê tirkan wina vatê: "Şarê ma û şarê tirkan no herême de zey di birayan ûmûşê pê benê. Wexto ke dewleta Roma Reş, înan ra dûrî kewno, mabênê înan de qe meselê nêvejiyeno. La belê çî wext ke na dewlet, destê xo berzê weşîna înan keno, zaf nêbo jî pê tewnenê. Fina jî nê tewnayinanê xo, qandê xatirdê embiryayin û biratey rew xo vîr kenê. Çi heyf o ke, hergi fin jî şarê ma kurdan na biratey ra, çiwê werdo û dirbetin mendo. Çend ke ma kurdî, bi lec kerdina yenê zanayin jî, na diyin qe raşt niya. Ez vana dînya de jew şar jî, hindê şarê ma bêwayir, fiqare û zerîpakîniyo. Mayê newe newe goreyê diyinê dînyay kombenê, hêzên xo anê pê ser û neteweyê xo de

benê jew gan. Ma çend ke rew kombê, hind rew jî şoreşê ma wo awa bo."

Embazo delal û birûmet, Îhsan Güler, Kurdistan de veşî weş nêmend. sera 1992'în de 7'ê menga rezber de, teberdê şarîstana Göle de, jew vardayinê hêzên artêşa Tirkîya de 21 embazê xo ya şehîd kewt. Dewlet sifte 4 gerîla weş tepşeno. Nînan rê zaf îşkence keno. Bahdo jî cayê 18 embazên newî kifş kenê. Hêzên artêşa tirk, bi çekanê giraniya kewnê çosmedê nê embazanê newî û danê gulana ver. Bahdoyê na verdayîn, 4 êsîran jî ebi îşkenceya kişenê.

Ê rojan de, Serhad de na qetlîam rew vila bî. Komela mafên Merdiman û wekilê partiya DEP'an qetlîam vetî wertê. Wekilê Amedî Hatip Dicleyî qetlîam, meclîsê Tirkîya de ard rojew. Wezîrê Karê Zereyê Tirkîya İsmet Sezginî na vardayina bêrûmet û qetlîam meclîsa xo de wina ard zîwan: "Hêzên artêşa ma, 22 terorîştî kiştî. Meyitê nê terorîstan, viran sûka Göle

miyan de çarnayî. Ma qandê silasnayinî, îna viran mûsnayî şarî. Di rojî tepya boy kewt meyitan. Coka nê meyitî pê sero, teberdê Göle de, nezdiyê mezelanê dewa Şeref de dayî her. Nînan ra 6 meyitî bê sunet bi, coka merasimê dîni nêvirazya û benîmaz hêwadyayî." Wezîrê mafê merdiman, wekilê Amedî û merdimo kurd, Mehmet Kahramanî jî fikrê xo, jew pers sero wina ard zîwan: "Eke şîma dest de bêlgeyê esto, biyarê ez jî mesel sero vindrî." Wezîrê Mafê Merdiman Mehmet Kahramanî jî, goreyê qiweta xo, qetlîam û wahşatê Tirkîya nimitê.

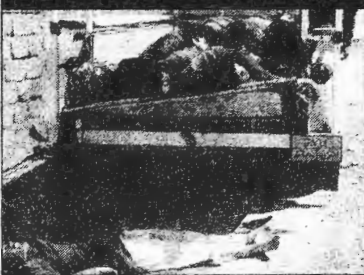
Bahdoyê na qetlîam malbatên gerîlay şî herême ke, meyitê qeçikanê xo bigirê. La belê dewleta Tirkîya nê malbatî sifte tepîştî û eyştî binçim. Ê bahdo jî dayî îşkence û herême ra qewrnayî. Qîrîn viran kewt koyan, qe vîr bena, vaje?

ZÜLKÜF KIŞANAK

□ 17 adar 1993:

PKK cara yekemîn agirbesta yekalî îlan kir

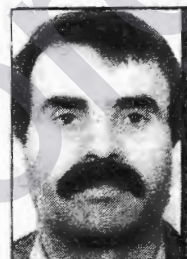
Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan, li Geliyê Beakaaya Lubnanê li gundê Bar-Elîasê li hemberî çapemenî û TV'yên tirk ji bo ku ji 20'ê adarê heta 15'ê avrêlê bidome, agirbesteke yekalî ji bo 25 rojan îlan kir. Di civînê de Serokê YNK'ê Celal Talabani jî li teniştê Öcalan rûniştibû. Di 25 rojên agirbestê de ji hêla gerîlayên ARGK'ê ve bi tenê guleyek jî nehat teqandin, lê dewleta tirk guh neda agirbestê û bi dehan gund vala kirin û êriş bir ser gelek şervanên kurd.

BÛYERINE JI DÎROKÊ

□ 16 adar 1988:

Qetliama Helebçeyê

Saddam Huseyin rojên 14/15 û 16'ê adara 1988'an de navçeya Helebçe û çend navçeyên din bi gazên kîmyewî bombebaran kir. Di vê bombebarana jehrî de 5 hezar kurd mirin, bi deh hezaran jî an birîndar bûn an jî se-qet man. Ev qetliam wekî yê berê li ber çavên raya giştî ya cîhanê çêbû lê mixabin tu deng ji wan dermeket. Piştî vê bûyerê bi çend salan dagirkeran ve carê li bakurê welêt rûyê xwe yê gemarî eşkere kir û heman bombe-yên kîmyewî ji hêla dewleta romî ve li ser kurdan hate bikaranîn.

ÇAVDÊRÎ

Doza kurdî her roj
geştir dibe

MÎRHEM YİĞÎT

Roja 1/3/1998'an bi beşdariyê di ser 120 rewşenbîr û siyasiyên kurd ji her car parçên Kurdistanê, li bajarê Stokholmê ji bo kongreya neteweyî civînek mezin hate lidarxistin. Birêveber û berpirsiyarê vê civînê komîteyê pênçkesî bû, ku di civîneke derbasbûyî de cardî li Stokholmê û roja 1/2/1998'an bi pêşengiya endamê Komîteya Amadekar ya Kongreya Neteweyî Hesên Qazî hatibû avakirin. 22'yê vê mehê jî yanî roja 22/3/1998'an cardî li ser Kongreya Neteweyî de civîneke ji yê heta niha bûyî pir mezintir û bi beşdariyê ji awira rêxistin û hejmarê de hê jî rengarengtir li dar bikeve.

Belê, di nav zemanekî ew çendî kurt de, bi tenê li paytextê Swêdê sê caran kurd tîn û dê bîn ba hev, ji bo yekîtiya xwe munaqesê bikin, siyaseta stratejiyên xwe bikin yek û hêz û karîna xwe kenalizyê xîzmeta serxwebûn û azadiya neteweyî bikin. Rast e, asteng hene. Fâktorên li dijî yekîtiyê hene. Dijmin û neyarên me, ji van astengan berdeham xurt dikin û çendî dikarin ji bo kurd du kevîran daneyînin ser hev, çî ji destê wan tê dikin. Di nav me de jî kes û rêxistinên tîn listika dijmin hê jî piştî ewqas serpêhatî û astengiyên pêde dikin. Astengên îdeolojîk û siyasî, yê programî û tîkiliya wan bi perwerdekariya siyasî û şexsiyetê re jî hene, pir caran roleke neyînî digirin ser xwe.

Li tiştê xuya ew e ku, bi ser van gişan de jî û astengî û dijwarî çawa dibin bila bibin, dagirker û neyar çendî dirindetir û xwînrejtir dibin û çendî pesin û fortên xwe didin, bi kêfa xwe ne, belê kurd bi lez û bi gavên bixwebawer li sala 2000'î diqedimin û wa xuya ye ku ji bo ku mesela yekîtiya xwe nehêlin sedsala 21'ê ew xwedî biryar in.

Bayekî nuh li bayê û giş delîlî û berjengên berçav, qonax û zemanekî nuh destnîşan dikin.

Meseleya kurdan ji zû de ji meseleya parçeyekî derketiye. Kultura kevin hildiweşe, statûkoya heye qirçqirç lê ketiye û êdî ne dagirkerên tirk belê tu hêz hew kare kurdan bi jêrdestiya qiran razî bike.

Kurd ji ber rewş û statûkoya xwe nerehet in, bi hêrs in. Ji ber vê jî di cihê xe de nasekinin û ne bi tenê li welêt di nav tevgerê de ne, serhildane û ketina nav cenga man û nemanê. Li vir, li derveyî welêt jî neteweyê çalak û biruh e. Ev ne mîna hev bin û li gorî welatên Ewropayê hinekî ferq bike jî, kêr zêde li her deverê wiha ye. Ewropî jî ve dibînin û dibêjin.

Tu ji kîjan alî ve li rewşa kurdan binêre mirov lebit û liveke nuh dibîne. Dabaşên munaqesê, zimanê guftûgoyan û bi giştî mijûlahiya mirovê kurd sal bi sal neteweyîtir û watedartir dike û evneteweyîbûn îro ji her car kûrtir û rasyoneltir e. Kongreya Neteweyî êdî ne bi tenê mîna fikrekê ketiye rê.

Li biyanistanê û li Ewropa serê karwênê PDKW dikşîne. Karwan ji awira beşdariya rêxistinî, şexsiyetên navdar û xwedî tecrûbe, ji awira dereca piştigirîya gel û çalakiyên Kongreya Neteweyî ve ji bo wan dibe navnîşan, hêviyê mezin çêdike û bûye kaniyê moral û baweriya bi şoreşa Bakur û serokatiya wê.

A. WELAT/ STOCKHOLM

Ji Stockholmê gaveke hunerî: Şaxa şano û sînemê hatin avakirin

Înstîtuya Kurdî ya Stockholmê di bin banê xwe de şaxa şano û sînemayê saz kir. Her wiha bi navê Koma Medya komeke şanoyê jî hate avakirin. Rêveberên şaxê, hemû şanoger û sînemagerên kurd ji bo xebatê vexwendin û diyar kir ku, ew dê alîkariya saziyên mîna MED TV'yê bikin

tin hilbijartin, dê birêveberiya "Koma Medya" yê jî bikin.

Di dawîya civînê de, li ser navê şaxê Gabara Çiyan daxuyaniyek da: "Ji bo qalkirina çalakiyên şanoyî û sînemayî yê li Welêt û li derveyî welêt û zanyariyên (agahî) teorîk, em difikirin ku kovareke şanoyî û sînemayî derxînin. Ji bo vê dê bi birêveberên Înstîtuyê re bê qisekirin.

Em ê bi piştigirîya Înstîtuyê bibin alîkarê hunermendên kurd, ku filmên wan bîn nîşandan, listikên wan bîn listin û pirtûkên wan bîn weşandin. Ji bilî vê, em ê xwe bigihêjin tevayî şanoger û sînemagerên kurdan û dezgehên şanoyî û sînemayî. Kesên ku bixwazin bi me re bixebitin, dê deriyên me ji bo xebatên wisa vekirî bin. Li wan dê bê guhdarîkirin, dîtinên wan li ber çavan dê bîn girtin. Em ê alîkariya dezgehên kurdan yê mîna MED-TV ji awira (alî) hunerî ve bikin."

Wisa hate diyarkirin ku, di demeke kin de, dê programa xebatê bê nivîsandin. Program ji tevayî hunermend, dezgehên hunerî û çap-medya kurdan re dê bê şandin. Kesên ku bixwazin tîkiliyên bi vê şaxê re deynin dikarin, bi rîya telefona înstîtuyê "46-8 6523429", an jî navnîşana wê "Kurdiska Institutet, Fridhemsg, 15, 112 40 Stockholm-Sweden" tîkiliyê deynin.

Înstîtuya Kurdî li Stockholmê ve carê hem-bêza xwe ji hunermendên kurdan re vekir. Hejmarek şanoger û sînemager vexwendin civînekê û li wir bi însiyatîfa şanoger û sînemagerên kurd şaxeke nû, "Şaxa Şanoyî û Sînemayî" ava kir. Piştî avakirina vê şaxê, bi navê "Koma Medya" komeke şanoyê jî hate avakirin.

Di destpêka civînê de, li ser navê Înstîtuyê Mîrhem Yigît, axaftineke kin û bi wate kir. Bi kinahî, bala beşdaran bir ser nixên karên hunerî û rola wê di civatê de. Yigît, axaftina xwe wiha bi dawî anî: "Înstîtuya me dê bibe alîkarê hunermendên kurd. Biryarên we dê bê piştigirî nemîne."

Peyre birêvebirê civînê, rejîsorê kurd Mehdi Caf, dest bi axaftina xwe kir: "Armanca me, di hundirê Înstîtuyê de, vekirina şaxeke hunerî an ku şano û sînemayî ye. Pêwîst e, di şerê îro de, huner jî barê xwe hilgire ser milên xwe û derd û kesera gelê me bîne zimên." Piştî axaftina Mehdi Caf, beşdar derbasî ser pirs-a programa xebatê bûn. Program, piştî munaqeseyan hate serrastkirin.

Li gorî programê, penc kes ji bo birêvebirina şaxê hatin hilbijartin. Kesên birêvebir ev in: Rejîsor Mehdi Caf, nivîskarê listikên şanoyê-rojnamevan Gabar Çiyan, derhêner û listikvanê şanoyê Kemal Görgü, şanoger Hamid Duradî û hunermend Hasan Ebdö. Kesên ha-

Zerdeşt Haco:

PEN'a Kurd

✓ Ew ne karekî hêsan bû, ku PEN'a Kurdî were avakirin. Ji ber gelek rêxistinên din ên nivîskaran, wekî nivîskarên filîstinî, ku bi navê PEN'ê, dixwestin bikevin nav PEN'ê, heta bi dest wan ve nehatiye, ji ber ku mercên endamtiyê yên PEN'ê heta niha pêk neanîne. Yanî cihê şanaziye û cihê dilşahiyeke mezin e.

PEN çi ye, di kîjan warî de dixebite û wezîfeyên wê çî ne?

◆ Ez dixwazim pêşî bibêjim, ku PEN'a navneteweyî, di sala 1925'an li paytextê Îngilîstanê, li bajarê Londonê hatiye damezirandin. PEN, her sê tîpên pêşî navê rêxistineke nivîskaran dide xuyakirin, ku di nav vê rêxistinê de nivîskarên gelek neteweyên gihane hev û dixwazin gotina azad an jî bîr û baweriyên azad bi hev biguherînin. Ev nivîskar, dixwazin berhemên xwe bixînin bi xizmeta mirovahiyê, da ku bêhtir mirovahî li cîhanê pêk were û demokrasî jî bi pêş bikeve.

PEN'a Kurd kengî ava bûye, li ku derê çêbûye, ji aliyê kê ve hatiye damezrandin? Çi kar û xebat pêk anîn?

◆ Berî vê xebatê, xebateke gelekî mezin, di çavên min de ji aliyê kekê Hiseyin Erdem ve hate kirin. Ew ne karekî hêsan bû, ku PEN'a Kurdî were avakirin. Ji ber gelek rêxistinên din ên nivîskaran, wekî nivîskarên filîstinî, ku bi navê PEN'ê, dixwestin bikevin nav PEN'ê, heta bi dest wan ve nehatiye, ji ber ku mercên endamtiyê yên PEN'ê heta niha pêk neanîne. Yanî cihê şanaziye û cihê dilşahiyeke mezin e, ku PEN'a Kurd hate avakirin, ew jî bi destê kek Hiseyin Erdem, ku di çavên min de, bi rastî gelek bi qedr û qîmet e, pêk hatiye. Heta niha belkî rêxistin û partiyên kurdan nikaribûn karekî wiha bi destê xwe ve binin, lê vî mirovê hanê ev karê mezin ji gelê xwe re kir, ez gelekî xweşik dibînim û ez gelekî spasiya wî dikim.

Ev PEN'a ku li Berlînê hatiye damezrandin, berdevama PEN'a kevin e, yan yeke nû ye?

◆ Nexêr, ew PEN bi xwe ye. Ji ber ku PEN'a Kurd, li gorî biryara PEN'a navneteweyî li Meksîko hatibû betal kirin, diviyabû komîteyeke amadekariyê jî bo kongreya nû bihata çêkirin û ew komîte bi pêşniyaza Dr. Hiseyîn Habeş, ku wî navê min û navê keke Heyder Işık dabû, li gorî pêşniyaza kek

Dr.Hiseyîn Habeş, em ketin vê xebatê. Mixabin peyre, ji bo raya giştî ya kurdî û Navenda PEN'a Navneteweyî nameyeke nû nivîsandîbû. Name, bi renekî gelek ne xweşik hatibû nivîsandin, ez cihê mixabintiyê dibînim. Xwezî kekê Dr. Hiseyîn Habeş ev karê hanê nekira, mirov dikaribû bi rengê din danûstandinê bi hev re bike û belkî li ser awayê kar bi hev re xebatê bike.

Beriya kongreyê, we kîjan karûbarên amadekirinê bi cih anîn?

◆ Ji bona ev kongre, bi renekî demokratîk û bi hemû rihên demokrasiyê were kirin, me danûstandin bi kekê Dr. Hiseyîn Habeş re kir, yanî me çend name ji hevdin re nivîsandin, em bi telefonê jî bi hev re peyvîn, li ser esasê, ku ev kongre, bi renekî demokratîk were kirin. Paşê me, rêznameya PEN'ê jê xwest, ji dêla ku rêznameyê (tüzük) ji me re bişîne, nameyeke vekirî ji raya kurdî re şand û bersiva nameya min jî neda.

Di nameyê de çi nivîsandî bû?

◆ Di nameya xwe de, dabû xuyakirin ku, wî komîteyek pêşniyaz kiribû, yanê navê min û navê keke Heyder Işık dabû, ku komîte ji sê kesan pêk dihat. Navê hevalekî jî nivîsandîbû û li gorî nameya wî, wî kesî xwe ji komîteyê kişandîye, razî nebûye, ku ew bi komîteya amadekirinê re bikeve vê xebatê. Kekê Dr. Hiseyîn Habeş, ne li gorî rêznameya PEN'a Kurd, ku di destûrê de tu made û tu cîh nîn e, ku bêje ew endamên ku, endametiya xwe nedabin PEN ê, gerek e ji PEN'ê werin derxistin. Kekê Dr. Hiseyîn Habeş, gelek endamên komeleyê, li gorî daxwaziya xwe ji PEN'ê derxistin û bêyî ku bi kesekî/e bişêwire, bêyî ku di rêznameyê de bendekî wiha hebe, gelek kes dûrkiirin. Di wê nameya xwe de nivîsandîye, ku ew min û kekê Heyder Işık dike berpirsiyar, ku me PEN biriye û xistiye nav destê partiyekê. Yanî me gunehkar dike, lê ew bi xwe neheliyaye, ku wî çî ziyaneke mezin kiriye. Mixabin, ku ez niha li vê derê van tiştan bêjim, lê bi rastî gerek e, ev tişt werin xuyakirin. Ji

ber ku ne li gorî rêznameya PEN'ê gelek xelk dûr kirine, ji PEN'ê derxistin. Di rêznameya PEN ê de tê nivîsandin, dibêje: "Ew kesê ku ziyaneke bide PEN'ê divê ew mirov ji PEN'ê were derxisti." Di çavê min de kesê, ku endametiya xwe nedabin û di rêbaza de bendek nebe, bêje ew kes gerek were derxistin û mirov wan kesan derxe û here ji PEN'a navneteweyî re binivîse, bêje, ev kesê hanê PEN birine û xistine bin siya partiyeye, ku di çavên rêzaniya (siyaset) Ewrûpa-rojava de, partiyeye ne li gorî bîr û baweriyaya wan, ne li riya siyasetaya wan, bi çavekî din lê dimeyîzînin û xwestiye, yanî hiştiye, ku PEN'a Kurd ji bikeve wê qurçikê de, ku bi wî çavî lê were meyzandin, ji bona ku xebata PEN'a Kurd were betalkirin. Xwezî kekê Dr. Hiseyîn Habeş, ev karê hanê nekiriba, berê hatiba bi me re rûniştiba, kê û kurtiyên ku hebûn bi me re li kongreyê li ser behs kiriba. Min ev yekê hanê, di kongreyê de jî got, heger mirov bixwaze xebatekê bi pêş ve bibe, bila were di nav xelkê de rûne û bêje, min tiştê teslîmî we kir û we ne li gorî ku min ji we re pêşniyaz kiribû kir. Gerek e, destê xwe bixistana çavên me û di nav kongre de gotiba, we ev û ev ne rast gotiye.

Dema Dr. Habeş berpirsiyar bû, xebata PEN'ê baş dimeşiya? Xebatên wî yê berê çawa bûn?

◆ Bi rastî jî, wextê ku PEN kete destê kekê Dr. Hiseyîn Habeş, mixabin ew nameyên, ku min jê re nivîsandîbûn, ku mirov wan bixwîne yanî ji ber heta hingî min gelek bi dilxweşî jê re dinivîsand. Lê, piştî ku ew name şande navenda PEN'a navneteweyî, ango ez mecbûr im niha bêjim ku, tiştin gelek şaş bûne. Di kongreyê de, kekê Dr. Hiseyîn Habeş hazir, min dê ev yekê hanê jî jê re bigota, ji ber di her sê salên, ku ew serokê PEN'a Kurd bû, nameyek ji me kesî re nehat û me tu dengûbasê PEN'a kurd nebîhîstin. Di wextê xwe de, ji Hiseyîn Erdem ji me gelek caran nedibîhist, lê piştî ku em dihatin kongreyê, me didît, di kurmancî de dibêjin; "devê me digiha piştê guhê me" tiştê ku me paşî ji kekê Dr. Hiseyîn Habeş bi-

hîst ew bû. Li gorî biryara, ku li Meksîko hatiye standin, PEN'a kurd hatiye betalkirin. Ew jî ji ber ku endametiya PEN'a Kurd ji bo PEN'a navneteweyî neçûye û li gorî vê yekê hinek hevalên din, yê ku di serokatiyê de bûn, bi kekê Dr. Hiseyîn Habeş re ji serokatiyê kişandibûn û Hiseyîn Habeş bi serê xwe mabû û li gorî rêznameyê yekî tenê çênabe serokê PEN ê bimîne. Ji ber vê yekê riya wî nemabû ku, serok bimîne. Mecbûr ma ku xwe vekişîne.

Ev alozî û nexweşî çawa peyda bûn?

◆ Ji ber vê komîteya ku, ji bo amadekirina kongreyê hatibû pêşniyazkirin, ku ne tenê ez û kekê Heyder Işık bûn, hinek hevalên din, ku ez bi xwe wan nas nakim bi rastî, kekê Heyder Işık bi wan re rûniştîbû, komîteyek çê-

dilşahiyeke mezin e

✓ Eger endamekî/e kongreyê bigota: "Ez vî kesê hanê qebûl nakim", Ji ber çî hoyî be, hingî ew mirov nedihat wergirtin. Ev dide xuyakirin, ku kongreya PEN'a Kurd bi rastî bi hemû rihê demokrasiyê hate kirin, yanî kesek nikare bibêje ku, ew kongre di bin giraniya rêxistineke siyasî de çêbû.

de bûn di nava kongre de jî bûne endam 33 kes bûn. Heşt kes jî endamên berê amade bûn.

Di nav PEN'a Kurd de rêveberiyê demokratîk heye?

◆ Ez dixwazim mîna keke bidim. Kongreya me bi riyeke gelek xweşik û demokratîk çêbû, bi rêkûpêkî bû. Eger endamekî/e tenê bigota: "Ez vî kesê hanê qebûl nakim" Ji ber çî hoyî be, hingî ew mirov wekî endam nedihat wergirtin. Ev dide xuyakirin, ku kongreya PEN'a Kurd bi rastî bi hemû rihê demokrasiyê hate kirin, yanî kesek nikare bibêje ku, ew kongre di bin giraniya rêxistineke rêzanî de çêbû, yan jî di destê hinekan li ser hebû, ew kesê ku vî tiştê hanê bibêje, derewan li xwe dike û dereweke dixwe dinyayê de. Bila ev rastî were zanîn.

Di bin bana PEN'a Kurd de komîsyonên çawa hene?

◆ Ji bona ku kar nekeve ser milê mirovekî/e yan du sê mirovan, di nava kongreyê de komîteyên din hatin hilbijartin. Komîteyek jî bo nivîskarên di zindanan de, komîteyek jî bo aşiyê, komîteyek jî bo nivîskarên jin û komîteyek jî jî bo wergerandin û kar û barên lînguîstîkê yan jî kar û barên zimannasîyê. Ji bona ku ew komîte xebatê bikin, heta ku mafê hemû gelan, hemû neteweyan di warê zimannasîyê, di warê lînguîstîk û wergerandinê de were parastin û were pêşve birin.

Ev komîteyên hanê jî niha pê ve wê bikevin nav xebatê, peywendiyê bi komîteyên PEN'ên cihanê re bikin, yanî ew jî ne tenê neteweya kurd endamên wê ne, belê gelek neteweyên din jî PEN'ên wan jî hene, ku wê bi wan re têkevin xebatê, têkiliyê. Heta ku em jî bikaribin pîrsa gelê xwe û pîrsa azadiyê, pîrsa demokrasiya ku di welatê me de îro mijareke gelekî girîng e, ji ber gelê me heta roja îro di bin bîndestiyê de ye, ku em bikaribin dengê wan bistînin û dengê wan bigihînin dengê xwe û em bikaribin giraniya tevgera gelê xwe bixine rewte yanê bixine çemê, ku ber bi wê diçe, ku azadî û demokrasiyê

li cihanê belav bibe.

Mamoste, hûn dizanin saziyeke din bi navê Yekîtiya Nivîskarên Kurdistan heye. Çî cudatî di navbara herdu saziyan de heye û wê têkiliyên we bi hev re çawa bin?

◆ Belê, Yekîtiya Nivîskarên Kurdistanê yekîtiyeke neteweyî ye ango li mafên nivîskarên kurd, di nava Kurdistanê de digere û mafên wan diparêze û alîkariya wan digihîne hev û dixwaze, ku ew hev û din nas bikin, peywendî û têkiliyên wan bi hev re çêbibin. Heta ku çanda gelê kurd û civaka gelê kurd bi awayekî demokratîk û mirovayetî bi pêş ve here.

Navenda PEN'a Kurd ew e, ku ne tenê li ser tanga (sewiye) Kurdistanê, li ser bilindahiya neteweya kurd, belê li ser tanga navneteweyî, yan ku peywendiyên PEN'a Kurd, nivîskarên kurd bi PEN'ên neteweyên din re bibin, ku nivîskarên kurd bi nivîskarên neteweyên din re xebatê bikin. Ev hemû jî bo gotina azad, peyva azad, ji bo bîr û baweriyên azad li cihanê bêhtir bi pêş ve herin, bêhtir belav bibin tînin. Yanî jî bo ku ez bêjim, nîvîşkê mêjiyê neteweya kurd ku di bîr û baweriyên min de nivîskarên kurd, rewşenbîrên kurd derdixin, bikeve nav rewte rewşenbîrên cihanê, ku bi hev re xebat were kirin.

Mamoste, şertên endamtiyê çî ne? Yekî ku bixwaze bibe endamê PEN'ê, kîjan wêfên wî gerek hebin?

◆ Li gorî rêznameya PEN'a Kurd, her mirovekî/e, ku pişeya wî nivîskarî be, yan rojnamevan be, yan wergêr be yan jî weşanger be, ev kesên hanê di PEN'a kurdan de dikarin bibin endam. Ev komela berî her tiştî ya nivîskaran e. Gerek e, berhemên wan hebin; gerek e her kesekî ku bixwaze bibe endamê PEN'a Kurd berhemên wî/wê hatibe çapkirin.

PEN'a Kurd jî bo salekê çî proje yan jî kar û bar xistiye pêşîya xwe, ku pêk bîne?

◆ Berî her tiştî divê xebateke dijwar were kirin. Divê em bi awayekî

demokratîk û bi awayekî hevaltî û aştî em van endamên PEN'a navneteweyî tîbigihînin, ku ev nîqa ku ketiye sikura PEN'a Kurd ne tiştê rast e. Bi rastî şahiyeke gelekî mezin e. Em hemû dizanin, derewek dikeve dinyayê de, heta ku mirov karibe wê derewê ji dinyayê derxe, karekî gelek zor e. Ez hêvî dikim ku, em karibin bi xebata xwe ya demokratîk ji navenda PEN'a navnetewî re bi xebat û bi kar bidin xuyakirin ku, bi rastî em mirovên demokrat in û bi rastî em bi tu partî û rexên siyasî ve ne girêdayî ne, ku ev PEN'a Kurd tenê PEN'a wan nivîskar û rewşenbîrên kurd e yê bê-alî ne. Ev komîteya ku hatiye hilbijartin, ji bo sê salan hatiye hilbijartin, ez dixwazim bêjim, ku piştî kongreyê civîna pêşî ya komîteya birêveberina PEN'ê bi hev re rûniştine û civînek kiriye heta niha.

Di civîna pêşîya me de, me daye ber çavê xwe ku em weşanekê derxin bi navê PEN'a Kurd, ku tê de were xuyakirin her sê meh çî xebatê dibê, çî xebat nabe, ku peywendî were kirin bi navendên PEN'ên navnetewî ên din re, ku em rewşa xwe bidin xuyakirin, ku komîteyeke nû hatiye hilbijartin. Di nava wê civînê de kar û bar hate belavkirin, kî divê çî bike û kî divê çî neke; divê danûstandin bi her çar komîteyên, ku hatine hilbijartin, çawa be. Divê protokol were çapkirin û li endaman were belavkirin, heta ku ew jî vî yekê bibînin û zanibin ku ne tenê protokola kongreyê li gorî protokola civîna pêşî ya komîta birêveberî jî wê xebat li gorî wê were kirin.

Ez hêvîdar im, ku di pêşerojê de em hemû bi hev re bikevîne nav xebatê, da ku xebat ne li ser milê yekî tenê be. Mebesta me jî ev bu, ku bi ruhekî demokratîk û bi biratî, ev PEN'a hanê bibe bi rastî PEN'êke bêteref jî bo hemû nivîskarên kurd, heta ku em karibin ji her kesî re bidine çikandin, îspat bikin ku em PEN'êke demokrat in û bi tu kesî ve ne girêdayî ne.

Evîn
Di destpêka berbanga sibê de
Teqandina berikekê bû
Di kêrahiya daristanan de
Bi dengekî hawar
Û tilîliyên serxwebûnê ne
Li vî warî

Evîn
Çirûsekeke stêrka birqonek e
Ji nava bilindahiya reşahiye
Di nava gola jehrê de veşarî dimîne
Xwe davêje nava gola xwînê
Dibe bi hezaran, deh hezaran, milyonan
û mirovahiyeke nuh gul vedide
Gazî ronahiya nuh dike
Bi evîndariyeke nuh
Ji Kurdistana nuh
Lehiyên hevîyên nûjen dişîpin
Alav bi alav

Ev agir ê kê ye?
Ku netefiyaye seranserî hebûnê
Agirê dilê min e
Di nava rehên min de digere şîp şîp
Li nav her weslên min de dişope
De zû hilbe agir êdî
Bisojîne
Bûtîk li benda te ne
Tovê jiyânê li hevîya te ye
Ez diqîrim te agir
Alav birjîne li her derê
Dê sorgul vebîn
Û sira azadiya bê her deverê
Kaniya evîne ye, tolhildana me
Di nava sotên sincirok de şîn dibe
Qêrîna min gihîştîye hemû guhan
Nemiriyên min hemû çav tijî kirine
Gerdûn biweşînim
Ji bo evîna te, ne bes e!
Qîrîna mezin bikim tolhildana te
hindîk e
Lewra dizanim
Hawar û qîrîn para me maye

Li Helebçe
Agirê dayika welidandina Egîta ye
Ev war nakeve reşahiye
Vî warî qet serî dananî
Li hemberî dijîminê evîne
Çeka mirovahî
Û baweriya felekê
Dananî
Bombeya azadiyê
Di nav sorgulan de hembêz kiriye
Tu warê şêrîn
Riya meşa welat î
Te hembêz dikim Helebçe
Ta ku tu rabî
Di milê min de
Em reqsa evîna jînê bikin
Şênî şênî li banê gerdûn
Û alem temaşevanê me be, bi dilvînî
Tu di milê min de
Ez di dilê te de, em
Biweşînin tovê evîne
Li binê libên jehrê hebo hebo
Ta li xaka gerdûn
Gav bi gav

Jiyan
Ne bi evînek har be pêl nade
Di nava behra mirinê de
Ne pêldarê evîne bî
Wekî carek ji tim caran distînin
Te ji te digirin
Li ber çavên te
û diavêjin tarîtiya kûr
Kes nabihîze
Evîna te

Başkîkestî dimîne
Melûl melûl stûxwar
Li ber dîwaran
Dimîni li pey tîrêjê rojê
Ta bê biwelide
Te jî kezêb û dila bisincirîne
Çend tîrêjên rojê diketin para me
Şerê me yî kûr
Li hemberî tarîtiya mirinê bû
Şerê me yê kûr, bi esir deman
Her dem
Sewta beyana nûjeniyê bû
Ev jîyan û ev war
Di nava lehiyên dîrokê de herikî îro

Şeveqa Helebçe bazdaye
Serê hovîtiyê her kes
Îro li cihanê kes nemaye hawar, hawar
Navgazîna Helebçe, ew vala ye
Tenê em tê de mane bi mirina xwe
bi xemgîniya xwe
Û ronahiya xwe-
Li dora agirê xwe yî bi sot û dijwar
Wesle bi wesle
Qet hilma te, ji te standine ey mehlûq!
Di hembêza evîna te de
Tu qet bûyî peyker
Di şêrînahiya xewnên xwe de
Tu ji te standine
Tu ji welatê te standine
Tu ji Helebçe standine
Te ji nava axê
Bêhna jînê kişandîye pişikên xwe
Ser dev li ser erdê
Tu noqî gola behra jehrê bûyî
Mehlûq

Tu ji dibêjî: Ez evîndarê jînê me?
Lê tenê destên me
Digihêjin birînên me
Gewriyên me
Ji hev û du hawarê dixwazin
Û di nava qermûçekên
Lêvên xwe de em
Ava jînê dikişînin taxên Helebçe
Ku lêvên zarokan
Û gewriyan wan, ax ez qurban
Û dilên wan
Û çavên wan
Û serê wan, ax serê wan
Û destê wan tiliyên wan
Û birûyên wan, bijangên wan
Ji jehra mirinê
Bên şuştin
Ku bablîsoka ramûsanên jînbarîne hatin
Her ramûsan
Bira li cihên xwe rûnin
Deynin û bilîzin
Wekî pirpirokên biharê
Wisa rengin rengin û zêrîn birqonek
Ne wekî encama Mem û Zîn
Şerê keda pîroz me digihîne dev
Em rêça evîna har in
Û wê dimeşin
Sotikê te diarîne, diarîne
Evîn, wek dîlopek agir dixurice nav dilê
min

Ji Helebçe
Bi zarîn e, bi zarîn e
Dar û zevî melûl melûl dimeyzin
Daristan bi şîn in

Hêstir dibarînin çem bi çem
Çiya dîsa bi xem û kulan birin in
Deng vedidin bi hev re
Êdî bes e!
Û dîrok rawestiya
Bi sonda hebûnê
Ta tolhildana evîne
Û evîna tolhildanê hebe
Ez dilvînê te me
Lewre tu sorguleke ji gulistana
Tolhildan evîna min î
Tu janneke kûr
Ji janên jiyana şoreşa
Welatê min î
Ne mirin î bê mirin î Helebçe

Çûbû ji dûr ve
Çûkek mabû biyan
Li nav çol û daristanê
Di nava refên nûhatiyan de
Bi şev mabû li derve
Mabû mêvanî
Nêzî beyana zû ve
Firiya hat mala xwe
Li ser siwêrnêkê danî
Çikînek evîni kir
Li der û dorê nêrî
Kes tune ji wê pê de
Bi eşq û şewqek giran
Kilama xwe diqedand
Ji nişka ve xwe avêt
Hêlîna xwe yê delal
Di karê xemilandina
Hêlînan qîzîn de bû
Ku bibûna bûk ew jî
Bibûna xwedî têjik

Dildarê wê li hundir
Li benda wê bû ji êvar de
Bi hatina çûk xanim
Kesera wî nemabû
Ku hevdu bêhn dikirin
Hevdu hembêz dikirin
Li benda şeveqê bûn
Derên derve karbikîn
Hêlîne bixemilînin
Di cejna Newrozê de
Geş bikin evîna xwe
Dest bi saljîna xwe bikin

Di nav behra jiyânê de
Jiyana ziwa bûyî li Helebçe
Pênc hezar kaniyên jiyânê ne ew
Ziwa kirine hawar hawar
Hêstirên çawan têrî wan nake
Dê bîn avdan
Ew di milên seranserî jînalawgurbûnên
Bilindihayên welat de
Û en di milên wan de
Her dem tovên xemgîniyên me ne
Pelek ji bayê dîroka reş
Rûyê me dialêsîne dîsa
Ta lêvên te yê hingivîn
Dialêsîne mirin
Rûalistoke me ye, di reşahiya tarîtiyê de
Teyrên termxur
Li ser me diqîjîyan
Xwînbar dagir tîne seranser
Li ser me
Lê yek temaşevan nîn e li wir
Pênc hezar peyker çêbûne li wir
Her jîyan

Bûye peyker
Li wir

Em li ber barana janbarîne man
Teyroka agir li ser dilê me kir
Lê tovê me
Bi alawa evîne hatiye hûnandin
Li kolanên Helebçe
Evîndarên pîresrên dirêjin em
Te hembêz dikim dîsa

Min rahişt geza nan
Di nava tiliyên min de
Bû qumatka zarokeke hişkbiyî
Min rakir şerbikeke avê
Ji Sîrwan dagirt
Li ser devê min, li min bû behra jehrê
Jê fûriyan hawarên Helebçe
Min got ez li Helebçe bijîm
Sireke mirinê li min xist
Nigên min ziwa bûn
Milên min ziwa bûn
Ez ziwa bûm
Lewre ez bûbûm peyker

Lê kaniyên welatê me ziwa nabin
Her evîna jînê şîn dibe
Ma tu nizanî jehrkar
Di behra jehrê de
Tu dixeniqî jehrkar
Lewre
Dilê min kaniya jînê
Mezrabotan, dergûşa mirovahî
Behra evîne ye

Deheqo
Ên li te didin gerandin zêde bûn
Di vê esra hîn rûreş û lawaz de
Lê tu di gora xwe de
Wan bizêyî jî
Xan bikî xwînaxwarek
Li ser mêjiyê me jî
Di bin libên jehra mirinê de em
Kaniya jiyânê ne, vejînkare jînê
Roja germahiya tovê hebûnê

Roj ji nava newalên Zagros
Parî bi parî tîrêjên xwe dişîne
Ser wareşên tiyê ronahiye
Ref bi refên bazan diherikîn
Sotik bi satik rojê barkirîne
Li nava milên xwe
Bi şîpa birûsekê diherikin
Deşt û bajar, newal û gelî
Dê ronahî bibin
Alav bi alav bixemile bejna te
Xweşik bibe her dever, bibe guldank
Bibe rehên xwînê ji jinkarên Helebçe

Em noqî bihuştaya xeyalên xwe dibin
Devkeniya me ganê mirovahî ey

Di dilê me de
Agirê evînan gur bû
Ji bû hilweşe kela dij evîne
Alav da çirûsk
Ta ku li ser axê û zinaran
Kulîkên evîne vebîn
Ta bi ta

Êdî
Di nava kirasên bûkane de
Di bazdana hembêz kirina
Dilvînê xwe de
Di milê mirinê de
Evîneke başkîkestî
Tov jînbarîkirina agirekî gur e
Her dem HELEBÇE

MEM BOTANÎ

Têbînî: Ji ber ku helbest gelekî dirêj bû, me du beş jê newezandin.

Li NÇM'ya Stenbolê

● 14 adar 1998 şemf: Konsera Koma Agirê Jiyana, saet:14:00

Ji Teatra Jiyana Nû lîstika bi navê "Komara dînan: Şermola", saet:17:30

● 15 adar 1998 yekşem:

ji KAYY-DER'ê koma muzîkê "Dengê Biratî" konser, saet:14:00 Ji Teatra

Jiyana Nû lîstika bi navê "Komara Dînan: Şermola, saet:17:30

● 18 adar 1998 çarşem:

Dîrokzan Torî li ser navê Enstîtuya Kurdî bi navê "Qazî Muhemed"

semînerekê pêşkêş dike. saet:18:00

ÇALAKIYÊN HEFTEYÎ

● 20 adar 1998 în:

Ji beşa sinemayê ya NÇM'ê bi navê "AVINAR" fîlmek ku li ser Qetlîama Helebçeyê radiweste, tê nimandin. Derhênerê fîlmê Shahram Asadî ye. saet:18:00

Li MEDKOM'ê

● 14 adar 1998, şemf:

Gotûbêj: 'Ji Kevneşopiya devkî, ber bi çanda nivîskî ya edebiyata kurdî' Muhsin Kızılkaya, saet:17:00

Komeke nûhatî-Koma Şengal: Li dûrî Welat

huner geş nabe

Koma Şengal, ji şaxa NÇM'ê ya Îzmîrê ye. Ev salek e ku, di nav NÇM'ya Îzmîrê de xebatên xwe yên li ser muzîkê didomîne. Koma Şengal, roja 8'ê adarê, li şaxa NÇM'ê ya Stenbolê konserek li dar xist. Komê, di konsera xwe de nêzikî 15-16 stran pêşkêş kirin. Di konserê de, bikaranîna kemanê jî konser balkêştir kir. Ev yek li konserên li NÇM'ê kêman caran tê dîtin. Endamên komê, di warê lîstikê amûrên muzîkê de, ne kêman xwe bûn. Endama komê Hatîce, li ser gîtar, Berîvan li ser orgê, Tirkî jî li gîtarê hûr dibe. Endamê çaremîn Sadîk jî, bi lîdîna tenbûrê mijûl e. Hemû endamên komê ciwan in.

Koma Şengal, di warê muzîka aqademîk de hê nûhatî xuya dike. Jixwe endamê komê jî vî yekê dipejirînin. Lê cudatîyek di vî komê de xwe dide der. Ew jî dengên xwezayî ne. Dengê endamêkê li stranên nûjen, yê ya dîn li stranên geleri tê, dengên din jî şewazeke xwezayî ya Kurdistanî di nav xwe de dihevin. Di nav wan yekan de, dengê kemanê jî wê xwezayîbûna dengê endamên komê tîkûztir dike. Ev cara sêyem e ku, kom derdikeve ser sahneyê. Li gel nûbûna wan jî, kêfxweşiya beşdaran jî lîstikîna çepikan diyar dibû. Li ser vî yekê me, wekî her car kurtehevpeyvînek bi endamên komê re pêk anî.

Türkân Akay: Ew, dema li paş perdeyê ye û dema perde vedibe, dikeve nav hestên zor xerîb û biyanî. Ew dibêje: "Li şaxa me perdeya sahneyê tune ye. Em hînî perdeyê nebûne. Lewre, dema perde vedibe, ez xwe hinekî xerîb dibî-

nim. Ez dema stranên ku hatine bestekirin distîrêm, dilfireh im, lê dema em kemanê di nav stranên xwe de bi kar tînin, em dibêjin 'gelo wê gel çawa binirxîne?'".

Hatîce Yaşar: Ew xwe li vî derê li ser sahneyê ku, hînî nebûne, biyanî dibîne. Ew dibêje: "Ji ber ku, em zêde hînî sahneyê nebûne û ew yek nahêle ku, em performansa xwe nîşan bidin. Dema ez li ser sahneyê hestiyar dibim, baştir distîrêm. Wekî şewaz (tarz) jî ji ber ku gelê kurd ne azad e şewazeke tîrgîhiştî jî niha ne gengaz e."

Berîvan Yetim: Ew, ji ber ku li ser teknîka nû ne şareza ye, bi heyecanê dikeve. Ew jî hestên xwe wiha tîne zimên: "Ji ber ku teknîk li min xerîb tê, ez bi heyecanê dikevim. Digel vî yekê, nûbûna amûrên muzîkê jî heyecana min zêdetir dike. Ez ji ber ku, bi kurdî baş nizanîm, car caran dikevim tengasî ye. Her wiha ev yek nahêle ku, ez hestên xwe yên li ser muzîkê başbaş derbibim."

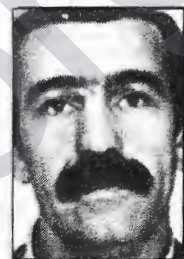
Sadîk Doğan: Ew jî, ji ber ku nikare kurdî baş bixebitîne, dikeve nava heyecanê: "Dengê me nekemilî ye, em hîna amator in. Lewre hêdî hêdî em dê vî yekê ji ser xwe biavêjin."

Armanca komê ew e ku, bi motifên otantik muzîka gel a hemdem biafirîne. Kom, niha bi xwe stranên danarêje. Sedema vî yekê jî girêdayî, dîrbûna ji Kurdistanê tê dîtin. Li gorî endamên komê, dema mirov li ser welatekî strana çêbike, divê di nav wî welatî de bijî an jî hin tîştan bibîne.

SERWÎSA ÇANDÊ/ STENBOL

TÎŞK

asma adare xora
ze adir a

KAZIM TEMURLenk

A sma adare raştî jî zê adirî ya. Namê xo adir ra yeno. Zimistan ke qediya, tîjî herd û asmen kena germ, adir kuno vore (sokun kuno vore), vileşîna ro. Vore hênî sona, ekê sero adir wekerê hênî ne vileşîna ro. Dîrê roj de ray olaxî benê şa. Dorme rawo, der û dor, ebe çiçege vore beno pir. Îndî zimistano kal û kokim hêdî hêdî teşîrê xo keno vinî, sipî zê xeyalê verê çiman darîno we. Binê vore ra herd zê domanê dixaskane yeno riyê dina. Dar û ber sero çirqayîsê koçenî mijdana talaborîkî dano. Vamî, hericî çiçege kene ya. Meşî çiçege be çiçege fetelîne, xingarina zimistanî xo sero erzene. Usar ke ama riyê militî huno. Elo qom hawtê martê de, jaru daru ziyaret keno, çilo fino ra ci, miyaz keno vila, qurbano sere birnenê. Ebê hawtê martê asma adarê re xêr ama vanê. Kêvanî axwa serdinê xo sero erzenê ke qatixê sera newiye rind çikuyo. Tayê jî axwa serdine kene xoro ke neweşîye mezere. Asma adarê de hurinda newrozî zaf muhîm a. 21 adarê de sere bena newî. Adir bene we millet ser ra çindano, dilece xo pecene ke, a sere çike wazena va bero hurindî. 21 adarê de kawu kelebût beno, cinî û camêrd kinconê xo yo rindeko cene pira. Îndî giran giran hegayî helbenê, toxim erjîno.

Usarî ebe asma adarê dest keno pira. Şaîrî, nustoxî rindekîna usarî sero şîronê rindeko, nustînê rindeko nusnenê. Verî ra nat sanîkî, kuratey, tewr jêde usarî sero qesey biye. Rindekîna Usar de teşîrê zimistanî zaf o. Zimistan mi gore zaf rindek o. Hama beniyade ke, millet tewr zêde zimistan kuno tenge. Vore vorena, mal gay kunê zere. Ray aloxî bene qapan. Hergu çi hazirîya zimistan sero beno berz. Xora ke hazirîya zemistanî rinda, tedarîkê zimistan de kemiye ke çîna, a sere rind verena ra. Hama eke tene kemiye bi, hergu ke, ebe layî usarî onceno. Eke hênî bî, hem usar sero xêlê çî qesey beno, hem jî qedr û qiymetê usarî beno zêde. Çi ke usar ke ama vejine retiye, serd nêmaneno. Ray olaxî bene ya.

Asma adare de dîna enara xo, bena xorte. Çitûrke domanî yenê dîna, hata vîst sere benê pîl, usare jî hênî say beno. Asma adare dest piro kerdene cengî ya jî. Mileto bindest zimistan hazirîya cengî vînenno. Usar ke ama dest keno cengê reyayin. Verva na koledarî jî na asme de vejine neçîrê mîletanê feqiro bêzaro.

Mîletanê Rohîlatê Miyânî adarê sero xêlê çî vajiyê û nuşiyê. Çitûr ke adare dîroka ma de Kawa wo asinkar veto werte, yî qomonê bînan de jî xêlê meseleyê qehrenamiye vetê werte.

Dîroka made 21 adarê hem sera newî ya, hem çî dugela Medî 21 adarê de saniya pê. A roze ra nat Kirmancî newroz pîroz kenê. Ham dugelane koledaro boyna roz şenone kirmancan rê bimanê. 1982 de Mazlun Doğanî ebe canê xo adirê newrozî kerd berz. 1982 ra nat asma adarê dayîna zêde biya germ. Îsone ma hergu asma adarê de, reyayin ra tenena beno nêzdî.

NEWROZ PÎROZ BE.

AMADEKAR: RAMAN ÇAKAR ROŞAN LEZGÎN

Tiştonek

Çîvanok

Kaçûmace (Ka çû ma ceh)

Kurtûrdît (Kur tûr dît)

Dumîzan (Du mî zan)

Sê caran li ser hev bibêjin:

Hermê gêr bû, min hermê
gez kir. Gû gêr bû min her-
mê gez kir.Hîrê ray pêsero vacê: Sêz
wena mîz nêwena, mîz nê-
wena sêz wena.Şeş ray pêsero vacê: Sêşe-
me ra sêşeme vîst û şeş sê-
şemeyHîrê ray pêsero vacê: Lore
rûn lole ser ra lişt*Bin hera de, miyan herî de, sere
merdimî de

(xele-genim)

*Bize şina xo dima nexşan kena

(pişkile)

*Çîkêm esto, to wa besto

(name)

*Çiwa çewt e, pey hewt koyan de
kewte

(raye)

*Destê xo kena peynî, fek beno a

(meqes)

*Deva bi bar, şina zinar

(kewçike)

Tiştêk heye

Diçe diçe qet

Li paş xwe nanihêre

Ew çi ye?

(av)

Tiştêk heye

Li erdê dikeve naşkê

Li avê dikeve dişkê

Ew çi ye?

(Kaxiz)

Tiştêk bi te re heye

Tu wî nabînî

Ew her derê dibîne

Ew çi ye?

Tiştêk heye

Pir piçûk e

Xemla dinyayê

Giş li bin lingê wî de

Derbas dibe

Ew çi ye?

Tiştêk heye

Dinya giş serê wî

de ye, ew jî

Cêba te de ye

Ew çi ye?

Tiştêk heye li hewa ye

Roj winda ye

Şev xuya ye

Bedew e pir hêja ye

Ew çi ye?

Tiştêk heye

Tu wî dibî

Ew te dibe

Ew nizane

Êvar sibe

Ew çi ye?

(çav)

(Derzi)

(Qelem)

(Hiv)

(Erebe)

Pirs

☞ Qazî û qîza xwe

Miftî û jina xwe

Çûn bin dara sêvê

Çar sêv pêve bûn

Her yekî sêvek xwar

Yek ma bi darê ve

Çima?

(Qîza qazî jina miftiyê, ango sê kes in.)

☞ Neh mî, deh beran,

yanzdeh kûçik, diwanzde

şivan dikin çiqas?

(Dikin12)

☞ Du tirêmbêl bi hev re

ji Amedê diherin Çewli-

gê. Yek di saet û nîveke

de digihêje Çewligê, ya

din di 90 dq. de digihêje.

Gelo kîjan pêşî gihiştîye

Çewligê.

(Her du bi hev re gihiştîne. Saet û nîv:90 dq. dike.)

Xebateke Înstrûmental:

'ÇIROKA ŞEVÊ'

dikin. Ji van kesan yek jî, Koçer e. Wekî tê zanîn Koçer, bi navê "Warê me", "Min çi di" du kaset derxistibûn. Koçer, bi navê "Çiroka Şevê" kaseteke nû, ku însturmental e, derxist.

Di "Çiroka Şevê" de, motifên muzîka rojavayî bêhtir xwe didin der. Ji newayê (melodî) pê ve, şewaza vokalan jî di gelek newayan de rojavayî ye.

Kaset, di warê bikaranîna vokalan de serketî ye. Bi taybetî, di stranên "Lo Dilo", "Berbang", "Jana gel", de vokal baş hatine bikaranîn. Dengê vokalan carina newaya aryayan tîne bîra mirov. Li aliyê din qlarnet, di kasetê de, zêde baş li newayê nehatiye anîn. Lê, keman di kasetê de baş hatiye bikaranîn û xwe dide pêş.

Di kasetê de balkêş e, baxlama

nehatiye bikaranîn. Bi giştî wekî me li jor anî zimên, motifên rojavayî desthilatdar in. Lê bi taybetî strana bi navê: "Bextî te da me" serdanpê newayeke rojavayî ye. Her wiha amûrên rojhilatî jî wekî amûrên rojavayî hatine lêdan. Di strana "Koçberî" de kanûn, bi şewazeke rojavayî hatiye lêdan. Di strana "Berbang" de jî, motifên cazwarî xwe didin der.

Newayên ku, di kasetê de cih girtine "Bextî te de me" û "Were Dîlber" ji aliyê Koçer ve, "Jana Gel" ji aliyê Dildar Şêko ve hatiye çêkirin. Newayên din tev gelêrî ne.

Berga kasetê ji aliyê dîtbarî ve baş hatiye sazîkirin û bi spehîbuna xwe balê dikşîne. "Çiroka Şevê" ji aliyê Koçer Production ve hatiye tomakirin û amûrên wekî, gîtarên klasîk, bass û elektro, keman, kanûn, mey, qlarnet, tenbûra elektro, bendir, darbûke, perkisyon-klavye hatine bikaranîn. Vokalê kasetê jî Kazo, Figen Genç, û Koçer e.

SERWÎSA ÇANDÊ

Nûbihar derket

Hejmara 59'an a kovara Nûbiharê derket. Di pêşeka kovarê de hatiye gotin ku bi 60'î re, wê kovar penc salan li pey xwe bihêle, bikeve nava sala 6'an. Tê daxuyandin ku wê bi wê hejmarê re li ser hinek mijaran dosya bîn amadekirin, navê dosyaya meha avrêlê jî hatiye diyarkirin. Dê dosya li ser rojnegeriya kurdî be, ji ber ku bi meha avrêlê rojnegeriya kurdî sedsalekê li pey xwe dihêle.

Nivîsa sereke ya wê hejmarê ji aliyê Süleyman Çevik ve hatiye amadekirin. Sernavê wê nivîsê "Du dijminên wê rejîmê: Îslam û Kurd" e. Di wê nivîsê li ser helwesta rejîmê ya nû-jadperest û dijminatîya ku wê li hemberî bawermedên dîne îslamê û gelê kurd daye meşandin, tê rawestandî. "Dubeytî" yên Baba Tahîrê Uryan ku ji hêla

Sabah Kara ve ji lorî tîner wergerandin, di wê hejmarê jî cih girtine. Nivîsa Prof. Dr. Emîn Alî Saîd a bi navê "Nêrînek li ser kurdî: Doh û îroya wî" ku ji hêla Abdurrahman Adak ji erebî hatiye wergerandin, bi naveroka xwe balkêş e. Di wê hejmarê de hinek nivîs û helbestên ku derketine û nivîskarên wan wiha ne:

Darên welat neşewitînin (R. Karakaya), Dalpey (Koyo Berz), Bihara Kin (Ray Bradbury, ji norwecî werger Hilmî Yeşiltaş), Çi dibe hûn ji xwe nas bikin (Xweşbêj), Sîrata musteqîm (Aqîl Muhacir), Reşbîniya bîyanetiyê (Sîdîq Gorîvan), Seyrana Mem û Zînê (Ş. Doğan-A. Doğan) û Sêzdeh û nîv (Felat Dilgeş).

SERWÎSA ÇANDÊ

Adar, bihar û jin

HASAN KAYA

Ji ber ku ez ê qala "adarê" bikim, zêde bi xwe ne bawer im ku ezê bikaribim nivîsarake hêjayî wê binivîsim. Her wekî adar, bihar e. Bihar ji mazûvanê gelek bûyerên giranbiha ye. Gelek mêvanên delal, singên konê xwe di sînga xaka adarê de, li ser welatê me yê xemgîn kutane. Ne bi tenê li welatê me, li gelek deverên cihanê mirovên herî xweşik di wê mehê de, bûne rêwingê bêveger. Ji ber wê yekê ez dikarim bibêjim, bûka demsalan ango "adar" navek ji yên pakrewanan e. Di wê mehê de, kî û nefreta dilê neyarê dilpakî û mirovahiyê pirtir dibe. Hezîkirin û evîna dilê dilketiyên azadî û xweşikahiyê jî gurtir dibe.

Ev felsefeya jorîn, hem ji bo gelan û hem jî ji bo zilimkaran bûye wekî kevneşopekê û didome. Ji ber wê yekê cejn û rojên girîng ên gelan di wê mehê de ne. Gel dixwazin gaveke din ber bi rojên xweş ve biavêjin, zilimkar jî dixwazin bostek xweşiya ku heye jî wergerînin dojehê. Şafreki tirk, wiha bang li lehengekî Hebeşî kiribû: "Taranta Babû! Ji bo ku me bikujin, li benda bihara me ne, ji bo ku me di welatê me de biku-

jin, li benda bihara me ya herî xweş in." Di dema Şerê Duyemîn Liheyparkirîne yê Împeryalîstanê de, hêzên faşîst ên Îtalyanî ji bo ku Hebeşîstanê dagir û bombebaran bikin amade ne. Lê zivistan rê nade wê yekê. Lewma jî ew li benda bihara Hebeşîstanê ne. Ji bo ku ew bihareke pak û delal bizivîrin dojehê wan pêdivî bi adarê heye. Hema bêje, di hemû ol û felsefeyan de, jin û bihar remza bereketê ne. Çavkaniya jiyane û domandina xwezayê bi saya jin û biharê pêk tê. Dibe ku, ji ber wê be, tevahiya jinên cihanê yê kedkar 8'ê adarê ji xwe re wekî roja têkoşînê pejirandine.

Jina kurd, xweşikahî û bedewtiya xwe ya ku ji têkoşînê girtiye, tevî xweşikahiya bihara welatê xwe kiriye. Heke rojekê dîroka jinên cihanê jî nû ve were nivîsîn, gelek rûpel dê ji bo jina kurd werin veqetandin. Li nîk navê Roza Luxemburg, Clara Zetkîn, Leyla Xalid, Rozenberg, Nataşa û yên din, navê Rewşenan, Bêrîvanan, Bêrîtan, Zilan, Gurbet û Azîmîyan dê cihêkî girîng bigire.

Ji bilî van navan, bi hezaran jinên kurd ên ku navê wan nayê nasîn, li welatê me, ji bo ku bibîne xwediyê bihara xwe, gelek berdêlên ku mirovan matmayî dihêlin, didin. Senaryoya her yek ji van berdêlan, mijara filmekî bijarte ye. Bi taybetî, jina ku bi ser de jî dayik be, hêj diwartir dibe xwediyê berdêlên giran. Dayikek hebû. Navê wê jî Dayê bû. Navê wê yê rastî ew bû. Diya sê zarokan. Du law û keçek. Lawek şehîd, ê din jî şervan bû. Ew û zilamê wê her du jî mişext bûn. Bi nasnameyê din dijiyan. Gelek êş û kul, bi wan re çêbûn. Zor û zehmetî, îşkence û

tade ji destên dagirkeran dîtibûn. Bi ser de jî, gelek belayên nexweşiyê li wan peyda bûbûn. Tevî evqas qewimînan, dayika Dayê mîna keçeke çardeh salî, bi coş kar û xebat dikir. Her çiqas hin caran avahiyên metropolan ên betonî, xirecira erebeyan, ava bêhn genî, hewayaya bi qirêj û hwd. li ser psikolojiya wê tesîr dikir jî, min nedît ku wê bi qasî serê derziyê, hêviya xwe ji welatekî tîr bihar birî. Paşê, ji mecbûrî Dayê ji metropolên Tirkîyeyê berê xwe da metropolên Ewropayê.

Nizanim çima, dema ku qala 8'ê Adarê hate kirin, dayika Dayê hate bîra min. Gelek tiştên din jî tîne bîra min. Niha li serê çiyayên pozbilind, pêçiyên keçên ciwan bi azadiyê şa dibînin. Niha xaka me ya şîndar, rûyê gelek xezalên artêşa dilpakîyê radimûse. Heştê adarê, li gundekî gelekî dîr, a niha qêrîna bûk û zarokên ku li ber potîn û singoyan e. Heştê adarê kulîlkek e, li ser sînga gora jinên pakrewan. Li ser sînga gorên wînda, li ser sînga gora jina ku nayê nasîn e.

Heviya min ji pênûsa min ew bû ku, dema qala biharê, adarê xak û jina kurd hate kirin, diviyabû peyv ji qalîkê xwe yê zêrîn derbixista. Peyv biketana govenda tarîfê. Li pey hev rêz bibûna, mîna ristîkê morîkê mircanî. Ku peyvên zêrîn nebin, çiqas min dil hebe jî, ez dê çendî bikaribim bidim zanîn. Lewra çav dibîne, guh dibihîze, lê dil rê nade, ji bo ku ez difîniyên xwe yên der barê jin, bihar û adarê de bibêjim. Ji ber ku çîrok pir in. Erjeng in û yek rê nade ya din. Lê ez dikarim bêjim ku, her bihar, jina kurd a xwedî bawerî, haveynê jiyaneke azad dimeyîne û ji neyarê biharê re dibêje: Tîlîfî.....

ISOT

LEJKERÊN TIRK ZAROKÊN
KURDAN PERWERDE DIKIN..

Xo kena, zewbiyan jî rexne kena

Dewleta tirk mesela Kosova de jî diriyinkenê. Roj û seata ke dewleta tirk bombey varnay cenyanê kurdan ser, hezarana cenyanê Kosova qandê 8'ê adar, "Sûka Piriştîna" de amey pêser, hem tertele-yê sirpan protesto kerd û hem jî Rojê Cenyanê Kedkaranê Cihanî pîroz kerd, sirpan teva nêkerd.

Cenyanê kurdan û dostanê ci qandê "Rojê Cenyanê Kedkaranê Cihanî" pîrozkerdin verdê jew heftî nameyê panj cayan, dawo dewleta tirk û wast ke nê cayan ra jewerî de 8'ê Adar pîroz bîkrê. La belê dewleta tirk, nê panj cayan ra qe jew ca jî, nêda cenyan. Ca nêdayin ser, cenyanê kurdan û dostanê ci jî, wast ke rojê cenyan Warê (meydanê) Taksîmî de eşkerakerdina pîroz kirê.

Coka 8'ê menga (aşma) adar de, rojo yewşeme, qandê ca nêdayinê dewleta tirk protestokerdin û 8'ê adar jî jew eşkerakerdina pîrozkerdin, Warê Taksîmî de nêzdiyê 6 hezar cenî arêbiyay pêser. Nînan miyan de heveyê cenî bî, qeçekê xo yê hewt-heşt mengey û jew-di serey, xo de ardîbî û wastîbî ke rojê xo, qeçikanê xo ya piya pîroz kirê. Coka çinayê xo yo rind û newe dabi xo ra, qeçekê xo, way û birayê xo û heveyan jî tornê xo girotibî xo vereki û ameybî Taksîm ke rojê xo pîroz kirê. La belê polisanê dewleta tirk bombey varnay cenyan û qeçekan ser û nêvirada ceniyê kurdan qandê rojê xo pîrozkerdin jew eşkera kerdin virazê. Polisanê dewleta tirk, verî rojnamegerî girofî binçim û peyra jî wast cenyan vila kirê. Cenyan jî vat: "Viradê eşkera kerdinê xo bikim peyra

ma dê vila bim." La belê polisan wastenê cenyan qabûl nêkard û jû fin ra qeçekî meçekî nêvat û bombey varnay şeliğî ser. Çend deqan miyan de, Warê Taksîmî açarniya warê şerî (cengî). Polisan botmbayanê isotana û jopana şeliğî rê vardayin virast, şeliğî jî qandê xo pawitin sî û kerey çekardî polisan. Vardayinan nezdîyê jû seat ramit. Vardayinan peyra heveyê polîsî, heveyê cenî û heveyê jî xortî bî dirbetinî û heveyê qeçekan ma û piyê xo kerdî vinî û çend seatî bêwayir mendî. Vardayinan peyra nezdîyê hîris kesî girotiyay binçim. Muhabîrê Rojnameyê Ûlkede Gündemi Faruk Aktaş û Bülent Acar jî nînan miyande bî.

No mabend de xeylê camê dukanan û bankayan şikiyay. Dewlet û medyawa ci vat: "Endamanê HADEP û endamanê partiyanê beqanûnan camê dukanan û bankayan şiki-tî." Yanê bombeyê îsotînî varnaynenê şeliğî ser, jopana zey kutikanê haran resena qeçikan û cenyan û fatura wa ci jî wazenê HADEP rê bibirnê û riyê xo yê rastîn racenê.

Diriyinê dewleta tirk

Peyra jî werzenê tertele-yê ke hetê "sirpana" Kosova de viraziyenê înan anê zîwan û sirpan rê xeber rêşenê û vanê ke, ma yê wa-

zem şima mesela xo raya pêrodayin û lejkerdina nê, raya demokrasi û siyasiya çareser kirê.

Ma yê jî wazem hemû meselê siyasi, raya demokrasi û siyasiya çareser bê. La belê dewleta tirk û Medyawa xo ya piya, zey meselanê bînan, mesela sirp û Kosova de jî diriyin (durûfî) kenê û hendê sirpan jî nêbenê. Roj û seata ke dewleta tirk bombey varnay cenyanê kurdan ser, eynî roj û eynî seat de, hezarana cenyanê Kosova qandê 8'ê adar, "Sûka Piriştîna" de amey pêser, hem tertele-yê sirpan protesto kerd û hem jî Rojê Cenyanê Kedkaranê Cihanî pîroz kerd. Sermayan û serdaranê dewleta sirpan teva nêkerd. Cenyanê Kosova zey zanayina xo, wasten û vînanîne xo ardî zîwan, sirpan vengê xo nêvet.

La belê dewleta tirk bombey varnay cenyanê kurdan ser. Ewro jî vejiyenê Evrûpa ra vanê verê sirpan bigirê. Ma yê winî bawer kemi ke, ne şarê kurd û ne jî şarê dinyayo tertelanê dewleta tirk xo vîra mekiro. Jew tertelanê dewleta tirk jî, nê dewletê ke zey dewleta tirk şaranê bindestan rê tertele-yê, zilm û îşkencey virazenê, iyê barbarîna nê dewletan jî xo vîra mekirê.

MEMED DREWŞ

WELAT

Rojnameya Hefteyî
(Haftalık Gazete)

Li ser navê
Gündem Basın ve
Yayıncılık
San. Tic. Ltd. Şti.
(adına)
Xwedî (Sahibi)
SELAHATTİN DELİ

Yönetim Yeri
Çakırağa Mah. Sorguççu
Sk. No: 11/6
Tel: (0212) 530 01 40

BÜROYA İRTİBATÊ
(İRTİBAT BÜROSU)
Ayhan Işık Sk. No:23/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL-FAX:
(0 212) 251 90 13

Gerînendeyê Weşanê
(Yayın Yönetmeni)
SAMİ TAN

Berpîrsê Karên Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)
M. SALİH TAŞKESEN

ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık
A.Ş.
BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım

NÜNERİTİYÊN ME
(Temsilciliklerimiz)

Munchen:
(Nünerê Giştî yê
Ewrûpayê)

Mahmut Gergerli
49 871 67 08 15

Brüksel:
Medenî Ferho
32 532 721 12 03

Suriye:
Jana Seyda
Helîm Yûsiv

Bonn:
Ahmet Baraçkılıç
49 228 66 17 40

Hollanda:
S. A. Fewzî
31 104 85 55 43

Ji Gündemê

Ji Edîtorê U. Gündemê

Jin, di 8'ê adarê roja jinên kedkar de wekî berê dîsa li qad û kolanan bûn. Jin li Stenbol, İzmir, Amed, Edene, Mêrsîn, Antalya Wanê, bi kurtasî li bajarên kurdan û li seranserê Tirkiyeyê bi ços, şahî û hêviya azadbûnê, bi têgihîştina wê rastiye ku têkoşîna li dijî çewsandina çînî-neteweyî-cinsî bitenê bi rêxistibûnê tê dayîn; bi serwextbûna vê yekê ku serfiraziya civakê, bes bi serfiraziya jinê mimkûn e, qiriyên û ev hest û raman bi serbilindî derxistin qadan, jiyayî û dan jiyandin. Jinan li Taksim û Amedê bi qirînên xwe anîn ziman ku ev roja gerdûnî li Tirkiyeyê rastiyeke din diyar dike. Jinên 8'ê adarê di riya azadiyê de, jinên kezêbşewitî, ên zarokên wan di şer de, di kuştinên kiryar nediyaran de bi kurtasî di şerê qirêj de hatine kuştin û windakirin; jinên ku bûne lêqewimiyên (mexdûr) van kirinan, daxwazên xwe yê teşhîrkirina şerê qirêj û aştiyê bilind kirin.

Roja Jinên Kedkar ên Cihanê 8'ê adarê, Qada Taksimê bû qada şer. Polisên ku êrîşî jinên ku ji bo mafwestine derketibûn qadan kirin, tenê bi vê kirinê neman, êrîşî rojnamevanên ku ji bo karên xwe hatibûn ji kirin û ew xistin binçav. Ligel vê kirina polisên medya ji destvala nesekini. Rojnamevanên ku ji aliyê polisên ve lîxistin xwarin û ketin binçav, derbeya duyemîn ji ji medyayê xwar. Di rojnameya Hürriyetê de bûyera navborî bi sernavê "Provokator Taksim'e çıktı (provokator derket Taksimê)" hate dayîn. Di nûçeyê de der heqê rojnameya me **Ülkede Gündem** de îdiayên bêbîni û derewîn hatin dayîn. Di vê nûçeyê de nûçegihanên me wekî "xwepêşanderên ku pankartên li derveyî zagonan dadiliqînin" hate nîşandayîn. Lê di nûçeyê de nivîsîn ku nûçegihanên me Faruk Aktaş û Bülent Acar wekî rojnameger hatine binçavkirin, wekî "di bûyeran de rojnamegerine ku di nav wan de nûçegihanên **Ülkede Gündem** Faruk Aktaş û Bülent Acar ji hebûn, hatin binçavkirin." bi awayekî vekirî dane.

Piştî ku me ev nûçeya Hürriyetê xwend, hemû lêpirsinên me ku jêderka van nûçeyan çî ye, kî ye an ji bo çî tîstekî bi vî rengî nivîsîne? bêencam man. Şefê îstixbaratê Celal Korkut di hevdîtîna me de got ku binwêne ji aliyê wan ve nehatiye nivîsîn, lê kesên karên nivîsaran karin ji me re bibin alîkar. Bi kurtasî hevdîtîna me yê bi hemû kesên rayedar ên Hürriyetê re bê encam man û bi awayekî vekirî tîstek bi rengê 'xeletiyek çebûye, em dikin ku serast bikin' ji me re negotin. Ev yek ji aliyê etîka rojnamegeriyê ve înfal e.

Ji bo rojnameyên ku li ser heman xetê de dimeşin ji, êrîşa polisên a li ser zarok û dayikan mafdar derxistin û bi vî awayî cih dan mîtingê rastî berevajî kirin, an çavên xwe ji rastiyan re girtin.

8 adar 1998 yekşem:

8'Ê ADARÊ PÎROZ BE

Çalakiyên bi mebesta 8'ê adarê roja jinên kedkar ên cihanê, duh ji berdewam kir. Jinan di çalakî û şahiyên li Stenbol, Enqere, İzmir, Mersîn, Edene, Amed û Êlihê de xwest ku ji bo azadiya jinan, hemû jin werin cem hev û bi rêxistin bibin.

Li Stenbolê jinên ku bi banga "İnsiyatifa Jinan a li Dijî Şer" duh civiyan, pankarta "Em şer naxwazin" vekir û meşiyên. Platforma jinan a Enqereyê ku daxwaza wan a hevdîtina girtiyên jin ên Girtîgeha Sergirtî ya Enqereyê nehate pejirandin ji, ev kirin şermezar kir û çiçek danîn ber girtîgehê. Li gel van, dîsa platforma ku rê nedan wan ku li kolanan çalakiyên xwe pêk binin, bi girseyî beşdarî çalakiya rûniştinê ya İHD'yê bûn.

9 adar 1998 duşem:

Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan:

WERIN EM BI TIFAQÎ BIKEVIN NEWROZÊ

Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan, xebatên yekîtiyê nixandî û xwest ku kurd Newrozê di nava tifaqê de pîroz bikin. Öcalan bal kişand ser rewşa froyîn a kurdan û da zanîn ku kurd ji şerê navxweyî zêrê dibînin, pêwîst e ku bawerî û wîjdan vê yekê qebûl neke. Öcalan wiha berdewam kir: "Xebata ji bo dijmin bes e, perçebûyî bes e, êdî hev û din lawazkirin bes e."

Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan di programeke MED TV'yê de banga kir.

Öcalan bal kişand ser vê yekê ku aşti ne bi gotinan, bi bernameyên ku mirov li ser li hev bike, pêk tê û wiha berdewam kir: "Berî her tiştî pêwîst e ku tifaqêke kurdan ku fikir û hestên wan bigihîjîne hev, pêk were." Öcalan li ser daxwazên wekî 'divê PKK ji Başûr derkeve ji sekinî û got ku, ew ji vê yekê pir dixwaze lê, divê pêşî tifaqa siyasî pêk were û divê her kes alîkariyê bide şoreşa li Bakur.

Serokê Belediyeya Amedê yê berê Mehdi Zana ku ji bo yekîtiya neteweyî û tîkiliyên kurdan çûye başûrê Kurdistanê, li ser aştiyê çavdêriyên xwe yê erênî diyarkirin û got ku "eger ku ev yek pêk bê, emê îsal wateyeke giranbiha li Newrozê bar bikin."

Davûd Baqustanî ku bi partiyên cur bi cur re hevdîtin pêk anîne, got ku aşti ji her demê nêziktir e.

10 adar 1998, sêşem:

Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan:

WERIN EM PÊŞEROJA XWE BI HEV RE SAZ BIKIN

Serokê Giştî yê P K K ' ê

Abdullah Öcalan ji bo siyasetvan û leşkeran banga bi hev re sazkirina pêşeroja

Tirkiyeyê kir û got "divê demokrasî û zagonan bikar binin. Bila ji PKK'ê netirsîn, hewce nake ku piştî xwe bi hêz, rêlibergirtinên derveyî girêdin. Ez dibêjim em bi hev re hundirê Tirkiyeyê saz bikin. Öcalan diyar kir ku, artêşa tirk ji 1995'an ve li dijî PKK'ê planê bi rengê 'li serê çiyên tengzar bûye, ji bêyî teslîmbûnê tu riyên wê nemane' stratejiya xwe ya marjînkirinê bikar tîne. Abdullah Öcalan îfade kir ku vê konseptê îflas kiriye, artêş di nav xwe de ev nixandî kiriye.

Öcalan bal kişand ser qerara

Rêlibergirtin û zordariyên le ser Ülkede Gündemê didomin

Dumayê ku Tirkiye divê bi PKK'ê re li ser maseyê rûnê û tewra Elmanya û got ku ABD jî di rawestîna perspektîfêke nû de ye. Öcalan bi vê sedemê diyar kir qewimînên di nav artêşê de ji pêk bîna girîng in û dikarin bi PKK'ê re têkevin diyalogê

11 adar 1998 çarşem:

PERWERDEHÎ JÎ DI BIN EMRÊ ŞERÊ TAYBET DE YE

Piştî biryara MGK'ê ya 28'ê reşmîyê, giştînameya hêvotina 8 salane û giştînameya çil û bergan pîrgîrêka hêvotînê di rojevê de tim di rojevê de hişt, lê mafên zarokên kurdan ên li hemberî hêvotina ku nasnameya kurdan red dike û mafê hêvotina bi zimanê zikmakî bala kesî nekişîne. Di rapora ku ji aliyê Egitim-Sena Amed, Mêrdîn û Mazrayê (Elazığ) ve hate amadekirin de hate diyarkirin ku ji ber sedema operasyona bînasname-hîştîne, sazgehên hêvotînê ketine xizmeta şer.

12 adar 1998 pêncşem:

ADALETA BI ŞEWAZA TIRKAN

Ligel gotinên Serokwezîr Mesut Yılmaz ên wekî "Wê 98 bi saleke bêşkence û bihiqûq" sistema darizandinê bi qerara ku duh da, wekî lekeyeke qirêjî a din kete ser dîroka demokrasîyê. Li şûna îşkenkaran, kesên ku îşkence dîtine, hatin sizakirin.

10 polisên ku îşkence li 16 xwendekarên ku piraniya wan di bin 18 salan re ye kiribûn, li Dadgeha Manîsayê ya Cezeya Giran a Dehan, ji ber nebûna delîlan beraat kirin.

Beratkirina van polisên ji aliyê xwendekarên Zanîngeha Celal Bayar a Manîsayê ve hate protestokirin. Parêzerê xwendekaran û mebusê CHP'ê yê İzmirê Sabri Ergül, diyar kir ku wijdanê mirovan nikarê vê biryarê bipejirîne.